अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ३७ / अंक : ३ / २०७६ साउन १७ गते शुक्रबार / 2 Aug., 2019 / मूल्य रू. १०/-

विष्ट परिवारको आपत्ति

काठमाडौ । गृहमन्त्री रामबहादुर थापाले सोमबार राष्ट्रिय सभाको प्रत्यायोजित व्यवस्थापन तथा सरकारी आश्वासन समितिको बैठकमा निर्मला पन्त बलात्कार र हत्यासम्बन्धी दिएको अभिव्यक्तिप्रति दिलिप विष्टका दाइले आपत्ति जनाएका छन् । गृहमन्त्री थापाले दिलिप विष्टको डिएनए परीक्षण गर्दा डिएनए नमिलेको कारण दोषी किटानी गर्न नसकिएको अभिव्यक्ति दिएका थिए । त्यसै विषयलाई लिएर दिलिप विष्टका दाईले एक पटक निर्दोष सावित भएको व्यक्तिलाई फेरी फसाउन खोजिएको आरोप गृहमन्त्रीमाथि लगाएका छन् । मुख्य अपराधी जोगाउनका लागि दिलिपलाई दोषी देखाउन खोजिँदैछ उनले भनेका छन् -दिलिप दोषी भए किन एसपीसहितका प्रहरीमाथि किन कारबाही भयो भन्ने प्रश्न समेत गरेका छन् ।

निर्मला पन्तको गतवर्ष श्रावण १० गते बलात्कार पछि हत्या भएको थियो । पन्तको हत्या भएको २६ औं दिनपछि जिल्ला

>>> बाँकी ८ पेजमा

हामीलाई www.abhiyanonline.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

त्रिविमा भाँडभैलो

काठमाडौ । मुलुकमा यतिबेला बेथितिको राज भएको छ । सत्तामा बस्नेहरूले आफ्नो हात जगन्नाथ भन्ने उखानलाई चरितार्थ गरिरहेपनि सम्बन्धित निकाय मौन बसेर बेथितिलाई नै प्रोत्साहन दिँदै गएको छ । पहिला अस्थिर सरकार थियो त्यही बेला सत्ताधारीहरूले अस्थिर सरकार भएकाले नियमसँगत रूपमा काम गर्न नसकिएको बताउँदै आएका थिए । तर अहिले झण्डै दुई तिहाई नजिकको सरकार रहेको छ । संघीय संसदमा सत्ताधारी दल नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीको मात्र पनि एक्लै बहुमत रहेको छ । आफूलाई राष्ट्रवादी बताउने नेकपाका अध्यक्ष प्रधानमन्त्री रहेका छन् तर प्रधानमन्त्री केपी ओली कुलपति रहेको त्रिभुवन विश्वविद्यालय अहिले भ्रष्टाचार र अनियमितताका काण्डमा फसेको छ । कर्मचारी भर्नामा अनियमितता भएको भन्दै अख्तियार दुरूपयोग

>>> बाँकी ८ पेजमा

यसकारण उज्यालो छ राप्रपाको भविष्य

काठमाडौं । राप्रपाका महामन्त्री राजेन्द्र लिंगदेन एकमात्र सांसद हुन् तर उनले बोलेका र गरेका कामहरू हेर्दा राप्रपाको भविष्य उज्यालो देखिन्छ ।

भ्रष्टाचार गरेर खानु आमाको रगत खानु सरह हुनेछ भनेर जनतालाई आश्वस्त पार्दै चुनाव जितेका राजेन्द्र लिंगेदन आज ७ सय ६१ सरकारभित्र पहिलो र एक्लो भ्रष्टाचारविरोधी अभियन्ताका रूपमा देखिएका छन् । उनी आज पनि भनिरहेका छन्- न्यायको अन्तिम आधार अदालत

>>> बाँकी ८ पेजमा

नष्ट भएको वा भत्किएका गोदामको मूल्यांकन गर्न दबाव

साल्ट ट्रेडिङ ध्वस्त पार्न अर्थ मन्त्रालय नै सक्रिय

काठमाडौ । २०२० सालमा केही निजी व्यापारी, उद्योगपतिहरू मिलेर ३ पी अर्थात पब्लिक प्राइभेट पार्टनरसिप अर्न्तगत गठन भएको साल्ट टेडिङ्ग कर्पोरेशनमा सरकारको २१.२८ र निजी व्यवसायीहरूको ७८.७२ प्रतिशत शेयर रहेकोमा पछिल्लो पटक सरकारले निजी क्षेत्रको लगानीलाई नै हडप्ने गरी साल्ट टेडिङ्ग कर्पोरेशन सञ्चालक समितिले पारित गरि शेयरधनीहरूलाई वितरण गर्ने लाभांश रोकिदिएको छ । सरकारले जापान र भारत सरकारले अनुदानमा साल्टको जग्गामा बनाई दिएका भवनहरूको मूल्यांकन नगरेको भन्दै लाभांश वितरण गर्न अर्थ मन्त्रालयले अनुमति दिएको छैन । साल्टले सञ्चालक समितिबाट निर्णय भएको लाभांश वितरण गर्न उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयमा पत्राचार गरेको थियो । उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयले साल्टको माग अनुसार अर्थ मन्त्रालयमा पत्राचार गरेपनि अर्थ मन्त्रालयले आजसम्म लाभांश वितरण गर्न अनुमति दिएको छैन । साल्टले २०७३/७४ को लाभांश बाढ्न अनुमति मागेपनि अर्थ मन्त्रालयका केही उच्च तहका पदाधिकारीहरूले अवरोध गर्दै आएका छन् । संस्थानको लाभांश वितरण गर्न अर्थ मन्त्रालयका अनुमति लिनुपर्ने प्रावधान रहेको छ । २०७३/७४ अघि अर्थ मन्त्रालयले अनुमति दिने गरेको भएपनि २०७३/७४ को लाभांश वितरणमा अर्थले अनुमति नदिई मित्र राष्ट्रहरूले अनुदानमा बनाईदिएका भवनहरूको मूल्यांकन नगरेको भन्दै लाभांश वितरण गर्न अनुमति नदिएपछि साल्टका शेयरधनीहरू आक्रोशित भएका छन् ।

अर्थ मन्त्रायका अनुसार मित्र राष्ट्रहरूले साल्टको जग्गामा बनाईदिएका भवनहरूको मूल्यांकन गराएपछि मात्र लाभांश वितरण गर्न दिने मनसाय देखाएपछि साल्टले भने नुन राख्न

>>> बाँकी ८ पेजमा

नेकपाभित्र असन्तोष नै असन्तोष

काठमाडौ । तत्कालिन नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रबीच एकता भएको १५ महिनाभन्दा बढी भएपनि एकताले पूर्ण रूप लिन सकेको छैन । एकता गर्दा तत्कालिन नेकपा र माओवादी केन्द्रका अध्यक्षहरू एकतापछिको पार्टीमा पनि अध्यक्षकै रूपमा रहने सहमति भए पनि अन्य नेताहरूको हैसियत के हुने भन्नेमा निर्णय नगरिएको हुनाले अहिले नेकपामा एकता प्रक्रियालाई पूर्णता दिन सकस परिरहेको छ । बाहिरी रूपमा एकताले केही हदसम्म पूर्णता पाएको जस्तो देखिएपनि व्यवहारिक रूपमा त्यस्तो अवस्था देखिएको छैन । अहिले पनि पार्टीभित्र पूर्व एमाले र पूर्व माओवादीको अलग अलग गुटहरू रहेका

>>> बाँकी ८ पेजमा

कमिसनको लोभमा घटाइयो क्षमता

काठमाडौ । सरकारले केही दिन पहिला ६ सय ५० मेगावाटको क्षमता भएको माथिल्लो तामाकोशी तेस्रो जलविद्युत आयोजनाको क्षमता घटाएर २ सय मेगावाट विद्युत उत्पादन गर्ने सम्झौता गरेपछि स्थानीय दोलखाबासीहरू आक्रोशित भएका छन् । उर्जा मन्त्रालयले ६ सय ५० मेगावाट उत्पादन क्षमता भएको आयोजनालाई घटाएर २ सय मेगावाटको मात्र जलविद्युत आयोजना बनाउने निर्णय श्रावण ९ गते गरेको थियो ।

सरकारले गैर आवासीय नेपाली भवन भट्टको कम्पनी टिविआई होल्डिङ्ग र दुई चिनियाँ कम्पनी वाइआइडी इन्टरनेशनल तथा संघाई इन्भेष्टमेन्ट डिजाइन एण्ड रिसर्च इन्स्च्युटसँग जोइनभेन्चर डेभलपमेन्ट फ्रेमवर्क अर्न्तगत काम गर्न सम्झौता गरेपछि दोलाखाका जनप्रतिनिधि, विभिन्न

>>> बाँकी ६ पेजमा

कांग्रेसको खस्कँदो अवस्था

काठमाडौ । संसदको प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेपाली कांग्रेस अहिले पार्टीभित्रको आन्तरिक विवादले गर्दा संकटमा पर्दै गएको छ । कांग्रेसभित्र रहेका गुट र उपगुटले गर्दा कांग्रसेको नियमित महाधिवेशन समेत प्रभावित हुने भएको छ । शेरबहादुर देउवा सभापति भएको चार वर्ष वित्न लागेको हुनाले आउँदो फागुन महिनामा कांग्रेसको महाधिवेशन हुनुपर्ने भएपनि अहिलेको अवस्था हेर्दा त्यो सम्भव देखिएको छैन । गएको स्थानीय तह, प्रदेश सभा र संघीय संसदको निर्वाचनमा नराम्रो पराजय भोगेको काग्रेसले पराजयलाई सहज रूपमा स्वीकार गर्न नसकेको हुनाले ऊ आफैंभित्र रूमलिएको छ । संघीय संसदमा समेत कांग्रेसले प्रभावकारी भूमिका निभाउन सकेको छैन । त्यही कारण सरकारले मनपर्दी निर्णयहरू गर्दै अघि बढेको छ ।

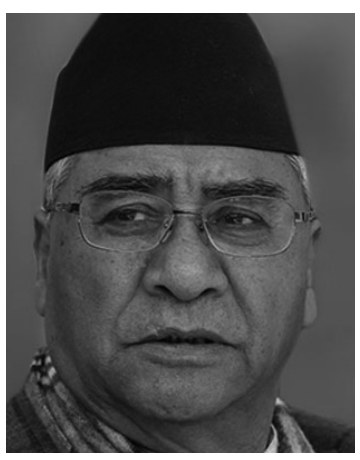

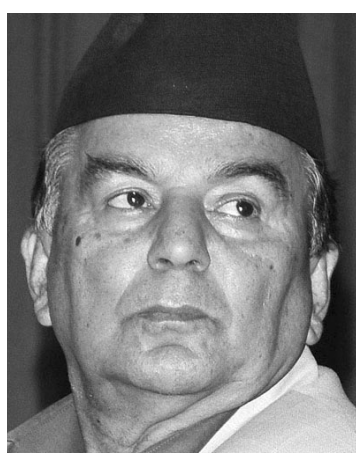

लोकतान्त्रिक व्यवस्थामा बहुमत पक्षको सरकार र विपक्षीको संसद हो भनिन्छ, विपक्षीले आफ्ना कुरा संसदमा राखेर सरकारलाई अघि बढ्न र जनहितमा काम गर्न बाध्य पार्न सक्छन् तर नेपाली कांग्रेसले

>>> बाँकी ६ पेजमा

Verdict of ICJ about Kulbhushan Jadhav Case: Pakistan's Victory over India

M Kabir

The Hague-based International Court of Justice (ICJ) announced its verdict about the case of Indian spy Kulbhushan Jadhav and on July 17, this year. In its judgment, ICJ President Abdulqawi Ahmed Yusuf ordered Pakistan to allow India consular access to Kulbhushan Jadhav and rejected India's demand that Jadhav's conviction by a military court is dismissed.

In the verdict, the Court stated that Pakistan should review the case, while considering, under the laws of Pakistan. The ICJ, however, rejected all other remedies sought by India, which included the annulment of the military court decision convicting Jadhav, restricting Pakistan from executing the sentence, securing Jadhav's release and ordering his return to India. Therefore, Pakistan now can consider whether the same military courts should adjudicate the matter or whether somehow an appeal should lie before the civilian courts in this case.

But, setting aside the facts of the ICJ verdict, Indian media and its political leaders misinterpreted the judgment by moulding it in favour of New Delhi. They manipulated India's demand for consular access, but, ignored other major points which favour Islamabad. In this regard, Prime Minister Narendra Modi congratulated the ICJ for "a verdict based on extensive study of facts". Indian former external affairs minister, Sushma Swaraj said: "I wholeheartedly welcome the verdict of International Court of Justice in the case of Kulbhushan Jadhav. It is a great victory for India".

On the other side, taking cognizance of the reality, leaders of the ruling party-the Pakistan Tehrik-e-Insaf (PTI) and main mainstream political parties, including renowned persons and experts appreciated the verdict of the ICJ, taking it as a victory of Pakistan over India.

Notably, Pakistan's Foreign Minister Shah Mahmood Qureshi claimed it was a "victory" for Pakistan while confirming that Islamabad will not be releasing Jadhav".

Pakistan's Foreign Office (FO) released a statement saying "Indian Naval Commander Kulbhushan Jadhav entered Pakistan without a visa on authentic Indian Passport with a fake alias Hussain Mubarak Patel…Kulbhushan Jadhav is responsible for acts of sabotage, espionage and multiple terrorist incidents in which scores of innocent Pakistani citizens were killed resulting in umpteen women being widowed and numerous children becoming orphans…Jadhav has confessed all these acts during his trial in a Pakistani court in front of a Judicial Magistrate. This is a clear case of Indian state terrorism".

Following the judgment of the ICJ, Director General of Inter-Services Public Relations (ISPR) Major General Asif Ghafoor, while speaking to a private TV channel congratulated the nation on "the success achieved" and lauded the efforts made by the legal team and the FO which represented Pakistan. He explained that it "is a big victory for Pakistan…the review and reconsideration can be done by means of our own choosing is great validation for our judicial system…It's another Feb 27 for India; they have been surprised again. They thought that…they can manipulate justice too but that did not happen…India's false narratives continue" and that "after this verdict, they are practically certified to have undertaken state-sponsored terrorism and the world has seen what their role in Pakistan has been."

In a tweet, Reema Omar, the International Legal Advisor for South Asia at the ICJ, admitted that India's appeal for Jadhav's release and return was not granted by the Court. The Court has rejected most of the remedies sought by India, including annulment of military court decision convicting Jadhav, his release and safe passage to India".

In her tweet, Nasim Zehra, senior journalist and author of Pakistan said: "The judgment acknowledges Pakistan's position that Jadhav is a spy while asking "a Pakistani court review the military court's decision, it doesn't quash the military court's decision and safe passage to India".

It is mentionable that Jadhav was a serving commander of the Indian Navy associated with Indian spy agency RAW and was arrested on March 3, 2016, from Balochistan province, as he was found involved in espionage and terrorism-related activities. In his subsequent trial at a military court, he had confessed to his involvement in terrorist plots. The spy was sentenced to death in 2017. However, India insisted that Jadhav was not a spy and alleged that he was kidnapped from Iran.On April 10, 2017, Pakistan's Army Chief Gen Qamar Bajwa had endorsed the death penalty for Jadhav. In June 2017, the Indian spy had filed a mercy petition against the death penalty, in which he again confessed to his involvement in terrorist activities.

Nevertheless, before Pakistani authorities could make a final decision, the ICJ, after being approached by New Delhi, had ordered a stay in his execution through an interim order. In February, this year, in their arguments, India's lawyers told the Court that the case was "farcical" and based on "malicious propaganda". Pakistan's lawyers hit back by accusing Jadhav of "terrorism". Pakistan's attorney general stated that Jadhav's "unlawful activities were directed at creating anarchy in Pakistan and particularly targeted the China-Pakistan Economic Corridor".

Meanwhile, the Foreign Office (FO) on July 18, 2019, announced, "As a responsible state, Pakistan will grant consular access to Commander Kulbushan Jadhav according to Pakistani laws, for which modalities are being worked out" with India.It is noteworthy that showing an optimistic approach, on humanitarian ground, Pakistan had allowed mother and wife of Indian convicted spy Kulbhushan Jadhav to meet him. They visited Pakistan on December 25, 2017, and met him at the office of Ministry of Foreign Affairs in Islamabad.

In the past, Pakistan has repeatedly requested India for assistance in the investigation process, but, no such request had been accepted. Subsequently, India took the case to the International Court of Justice (ICJ) which after the oral hearing ruled on May 18, 2017, to grant provisional measures, halting the execution of Commander Kulbushan pending a final judgment of the court. Pakistan respects the sanctity of the international institutions and its obligations under international law. It was in this spirit that Islamabad attended the proceeding of the ICJ at a short notice.

It is worth mentioning that in 2012, as part of the exchange of prisoners, the Pakistani government released Indian spy, Surjeet Singh who was handed over to the Indian authorities at the Wagah border crossing. He openly admitted that he was in Pakistan to spy when he was arrested in 1982. In this respect, Surjeet Singh stated: "I was a RAW (Research and Analysis Wing) agent. No one bothered about me after I got arrested." Surjeet told reporters soon after stepping on Indian soil.

Quite opposite to the admission of Surjeet, on June 29, 2012, the then Indian Home Secretary RK Singh told a news conference in New Delhi, saying, "We do not accept this that Singh was Indian spy…it is completely wrong." However, it shows Indian illogical approach as New Delhi denied facts in order to conceal the presence of other Indian spies in Pakistan.

While, Pakistan's former President Asif Ali Zardari commuted the death sentence of another Indian spy of RAW, Sarabjit Singh into life imprisonment on June 26, 2012. Surjeet Singh revealed, "Sarabjit Singh is a terrorist and terrorists are neither released." On the other side, Indian External Affairs Minister SM Krishna who had welcomed Surjeet Singh's release and stated on June 25, 2012, "It was now "time for Sarabjit Singh to be freed." Like Indian home secretary, even external affairs minister was defending the Indian agents. It shows that Indian high officials are deliberately and officially supporting RAW agents to destabilize Pakistan.

Besides, Indian spy Surjeet Singh had also pointed out, "All Indian prisoners are treated well in Pakistani jails. Sarabjit Singh is also doing well there…I was treated well by prison officials and I am thankful to them."

India has arrested hundreds of Pakistan's citizens, often accusing them of being spies after they have strayed across the land or maritime border due to unconscious mistake. It also includes some tourists who went to India. Quite contrary to the well-treatment of Indian spies in Pakistani jails, RAW and other security agencies employ various techniques of torture on so-called Pakistan's suspected persons. Most of the Pakistani nationals have also been killed in Indian jails, while a majority of them have been killed by Indian security agencies in fake encounters.

Nonetheless, both Surjeet Singh and Sarabjit Singh were responsible for the string of blasts in Faisalabad, Lahore, and Multan in 1990 in which several innocent people were killed. They were also behind other terror-activities in Pakistan.On June 28, 2012, BBC reported, "in recent years, several Indians returning from Pakistani jails have admitted to spying for Indian intelligence agency RAW" and "some have criticised India's government for abandoning them."

In fact, admission of the Indian spies indicates that RAW has a well-organized spy-network in Pakistan. Besides supporting separatist elements in the Baluchistan, directly or indirectly, RAW agents conducted many terrorism-related attacks in Pakistan such as target killings, bomb blasts, suicide attacks and assaults on civil and military installations, including forced abductions and sectarian violence.

Undoubtedly, we can conclude that the verdict of the ICJ about Kulbhushan Jadhav case is Pakistan's victory over India.

भ्रष्टाचारमा डुबेको लोकतन्त्र

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

जनयुद्ध र जनआन्दोलनबाट आएका नेताहरू भ्रष्टाचारको पोखरीमा आहाल बस्छन् भनेर कसैले सोचेका थिएनन् । सर्वहाराबर्गको नेतृत्व गरेर बिद्रोह र आन्दोलनमा होमिएका नेताहरू सफलता र सत्तामा पुग्नासाथ नवसामन्त बन्छन्, त्यतिले नपुगेर नयाँ महाराजा बन्न सक्छन् र सर्वहारा बर्गको अधिकार आफैले काजु बनाएर चपाउँछन् भन्ने पन कसैले सोचेका थिएनन् ।

तर भयो त्यस्तै । जसरी ०४६ सालपछि भ्रष्टाचारको कालरात्रि सुरू भएको थियो र १२ वर्ष पनि टिक्न सकेन, त्यसैगरी ०६३ सालपछिका १३ वर्षमा घाँटीसम्म आउने गरी भ्रष्टाचार पन्पिएको छ । नेपाल विश्वमै भ्रष्टाचारीको मुलुक भनेर बदनाम भएको छ । लोकतन्त्रले लोककल्याणकारी काम गर्नेछ भन्ने जुन भरोसा थियो, नेता र तिनका आफन्तको मात्र कल्याण गरिरहेको छ । लोक निराश छन्, लोक उदास छन् र लोक पाखाको माछाजसरी छटपटिएको अवस्थामा पुगेका छन् ।

यसकारण प्रश्न उठेको हो- नेपाल देश हो कि दशा ? लोकतन्त्र छ कि भ्रष्टाचारको नशा ? यी दुई प्रश्नले नेपाल राष्ट्र लोकतन्त र संविधान भएको तर जनावर बस्ने जंगल बन्न पुगेको छ ।

कानुनी राजको परिकल्पना गरेर संविधान त जारी भयो, त्यो संविधानले विधि बसाल्नै सकेन । संविधानको घोडामा आसन जमाएर श्री ३ जंगबहादुर राणाझैं दुई तिहाइको सरकार जनतामाथि शासन गरिरहेको छ । हुनुपर्ने लोक सरकार भएको छ, हुकुमी शासन । त्यसैले त कहिले अरिंगाल लगाइदिउँ भन्छन्, कहिले छौंडा छाडिदिउँ भन्छन् । बुद्धिजीवीहरूलाई थला पार्ने कुरा स्वयम् प्रधानमन्त्री हौसिएर बोल्छन् । कानुनविपरितका काम गर्ने अनि लोक र लोकवीचका बुद्धिजीवीहरूलाई बिरोधी ठानेर समन गर्न फुइँकीको हतियार ताक्ने ? यो सरकार लोकसरकार हुनै सक्दैन । लोक सरकारमा हुनुपर्ने गुण र विशेषता नेकपाको सरकारमा पटक्कै देखिदैन ।

चुनावपछि बनेको यो शक्तिशाली नेकपाको सरकारको डेढवर्षको अवधिमा यति भयानक भ्रष्टाचार काण्ड भए । संवैधानिक निकाय महालेखाको रिपोर्टमै भ्रष्टाचारी सरकारको तस्वीर कोरिएको छ । तैपनि संसद, सरकार, राज्यसञ्जाल सच्चिएन । सच्चिन खोजेको पनि छैन । संसद ठेकेदारको संगठनजस्तो छ, सरकार भ्रष्टाचारी लुक्ने ओढारजस्तो । बुद्धिजीवी र नागरिक समाज दल दलको दलदलमा भासिएका छन्, बोल्दैनन् । कसैले बोलिहाले पनि दुई तिहाइको सरकार भन्नेले सुन्दैन ।

लोक चिच्याएर अन्याय भयो भनिरहेका छन्, सरकार पटक्कै सुन्दैन । देशका ७ सय ६१ सरकारमध्ये आधाभन्दा बढी नेकपाकै पकडमा छन् । ती सबै सरकारले मनलागि नियम कानुन, जरिवाना तोकिरहेका छन् । जनतालाई के दिने भन्ने सोच कसैमा छैन, जनताबाट कति बढी कसरी लिने भन्ने मात्र सोच छ । लोकको कल्याणका लागि के के गर्ने भन्ने खाका कसैसँग छैन, कसरी आफ्नो हित, सुविधा र सुख बढी कायम गर्ने भन्ने नै सबै सरकारमा बस्नेहरूको छ । यतिमात्र होइन, राष्ट्रियसभा, प्रदेश सभा र संघीय सभा छन्, ती सबै सभाका सभासदहरूसमेत आफ्नै लाभ र भत्ता बढाउने कार्यमा लागेका छन् । अचम्म छ । यो कस्तो लोकतन्त्र हो, जहाँ लोकलाई हेरिन्न, लोकको कुरा सुनिन्न, लोकमतको गाईजात्रा देखाइन्छ । लोकमतको सम्मान नहुने पनि लोकतन्त्र हुन्छ र ? हुँदो रहेछ, नेपालमा गाईजात्रे लोकतन्त्र मजाले चलिरहेको छ । हस्तक्षेप गर्ने कुनै शक्ति छैन ।

०४६ सालपछिका सबै प्रधानमन्त्रीहरू ललिता निवासको जग्गा माफियाकरणमा फसेका रहेछन् । मर्ने मरे, बाँचेका र राज्य सञ्चालक बनेका नेताहरूसमेत मुछिएका छन्, तिनमा कुनै लज्जाबोध छैन । जब भ्रष्टाचारमा मुछिदासमेत क्लिन चिट लिनका लागि अग्रसर हुने कोही छैनन्, त्यस्ता बिधि निर्माता, राज्यका चालकहरूले मुलुकलाई दुर्घटनामा पार्ने निश्चित छ ।

यो अवस्थामा संविधान छ भनेर नाक फुलाउनुको कुनै अर्थ छैन । संविधान पनि हात्तीको देखाउने दाँतमात्र हो । जब संवैधानिक निकायहरूमा समेत भ्रष्टाचारी छन् र तिनलाई कारवाही गरिन्न, त्यस्तो संविधान हुनु के नहुनु के ? आश्चर्य त के छ भने देशको मूल कानुन संविधानप्रति जनताले अपनत्व स्वीकार गरेकै छैनन् । पार्टीहरू संविधान कार्यान्वयन भयो भनिरहेका छन् ।

चाणक्य भन्छन्- नीतिमा सर्वश्रेष्ठ नीति राजनीति हो, राजनीति उच्चकोटीको समाजसेवा हो । नेपालमा राजनीति भ्रष्टाचारको भाङ बनेको छ, कम्युनिष्ट समेत यही भाङ खाएर लठ्ठिएका छन् ।

दक्षिणपूर्वी एसियामा पाइने न्याकोफोरस जातका भ्यागुताहरू १० मिटर परसम्म उड्न सक्छन् । दक्षिण एसियामा पर्ने नेपालका नेताहरू अनैतिकताको पहाड पनि उडेरै नाघ्न सक्छन्, किनकि नेपाली नेताहरूका चरित्रमा नैतिकता नामको कुनै गुण नै पाइन्न ।

विज्ञान प्रविधि भन्छ- सर्पले टोकेको विष झार्न सर्पकै विषबाट प्रतिविष बनाइन्छ । एक किलो प्रतिविष बनाउन १० हजार सर्पको विष आवश्यकता पर्छ । नेपाली विषालु राजनीतिले टोकेर घाइते पारेको नेपाल र नेपालीलाई बचाउने प्रतिविष आजसम्म तैयार हुनसकेन । जस-जसलाई जनताले यो त ठिक छ भनेर छाने, तिनले न नेपाल टोक्न छाडे, न नेपालीको रगत चुस्न छाडे । नेपाल र नेपाली मरणासन्न छन्, तिनलाई बचाउने कुनै उपाय कसैले सोच्न सकेन, जनता आफै जुरमुराउन पनि सकेनन् ।

जनता सचेत छन्, जनताले सबै बुझेका पनि छन् । तर जनता संगठित छैनन् । पार्टीमा लागेकाहरू संगठित छन्, त्यसैले आमनागरिकमाथि हावी भइरहेका छन् । छरिएर रहेका र असंगठित जनतालाई संगठित गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको खाँचो छ । जब यो खाँचो पूर्ति हुन्छ, अहिलेको अराजक र मनपरीतन्त्र स्वतः समन हुनेछ । खबरदार गर्ने शक्ति नभए पनि सत्तँधारीहरू छाडा हुनेरहेछन् । जुन आज देखिएको छ ।

काकु कमिलाको एक जात हो । यो काकु कमिलाले आफ्नै जातिका कमजोर कमिलाहरूलाई गुँडमा ल्याएर दास बनाएर राख्छ । नेपाली राजनीतिक नेताहरू नेपाली अनुहारका विदेशी भरिया हुन्, जसले कहिल्यै चौतर्फी रूपमा नेपालमाथि निरन्तर विदेशी हमला हुँदा पटक्कै बोल्दैनन्, जिब्रो तालुमा टाँसेर बस्छन्, लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको नेता हुँ भनेर बास्छन् । यी नेता कम भ्रष्टाचारी बढी हुन् ।

जनयुद्धसमेत मिसाएर तैयार पारिएको जनयुद्ध नामक मिसाइल दागेर ल्याएको परिवर्तनपछिको १३ वर्षको दृश्यहरू हेरौं, महानगरको कन्टेनरजस्तो महामारी फैलिने फोहरको डङ्गुरमात्र देखिन्छ । इमान्दारिताको कसीमा घोट्दा नगरबधुको जत्तिको पनि नैतिकता नेताहरूमा देखिएन । नेपाली राजनीति, बेइमानहरूको झुण्ड हो । राजनीति जब नैतिकहीन भुण्ड बन्छ, त्यतिबेला विधि होइन, जंगली शासन सुरू हुन्छ । मत्स्य न्याय भनेको त्यही हो । यतिबेला नेपालको लोकतन्तभित्र मत्स्य न्यायको परिपार्टी हल्केको छ ।

लोकतन्त्र लोककोतन्त्र बन्नुपर्छ, भारततन्त्र वा विदेशतन्त्र हुनुहुन्न । अरूले चलाउने तन्त्र रखेलतन्त्रमात्र हुन्छ । नेता रखेल बन्न सक्छन्, नेपाल कसैको रखेल बन्न सक्दैन । देशभक्त बन्न आफूभित्र, आफ्नो अवधारणाभित्र, प्रत्येक श्वासमा नेपालीत्व देखाउन सक्नुपर्छ । नेपालमा अनियमितता र भ्रष्टाचारमात्र देखिन्छ । नेताहरू भ्रष्टाचारमा अगुवा बनेका छन् । अगुवा यस्ता, देश कसरी बन्ला ?

धर्मयुद्ध लड्ने बेलामा नेताहरू स्वार्थको सर्त अघि सारेर राष्ट्रलाई खतरामा पारिरहेका छन् । प्रा. जोसुवा लिडरबर्गको परिभाषा छ- 'कार्वन, हाइड्रोजन, नाइट्रोजन, अक्सिजन र फोस्फरस परमाणुका मोलिक्यूल्सहरूको संयोजनजनित ६ फिटको पशु...'
यो मान्छेको परिभाषामा नेपाली नेता कहाँनेर भिन्न छन् ? यस्ता देशघातीहरूले कृष्णलालको 'मकैको खेती' अथवा रूस्दीको 'सटानिक भर्सेज' पढे हुन्थ्यो । डम्बरशमशेर थापाले पद्म शमशेरलाई पत्र लेखेर 'प्रजातन्त्रको बाढीले राणा शासन बगाउन सक्छ" भनेको इतिहास पढे त झनै राम्रो हुनेथियो । नेताहरूलाई ज्ञात होस्- गुण्डातन्त्र चिरस्थायी हुन्न । मसलतन्त्रले जनताको मन जित्दैन, घृणामात्र बढाउँछ । भ्रष्टाचार विरोधी बाढीले भ्रष्टाचारीलई बगाउने दिन धेरै टाढा छैन । अति सर्वत्र बर्जयत् ।

सत्ता बन्दुकको नालबाट निस्कन्छ भन्थे । झूठ बोल्ने र भ्रष्टाचार गर्ने सरकार हो, संसद भनेको बोकाको टाउको देखाएर कुकुरको मासु बेच्ने थलो भन्ने कम्युनिष्टहरू अहिले सरकार र संसदमा छन् । यिनीहरू 'जनताको गणतन्त्र' कम्युनिष्ट समाजवादको कुरा गर्छन । र भ्रष्टाचार सकेसम्म गरिरहेका छन् । कम्युनिष्ट भ्रष्टाचारको भाङ खाएर लठ्ठिएपछि के हुन्छ ? नतिजा हाम्रा सामु छ ।

प्रतिपक्ष सन्निपात भएर सुतेको छ । आमनागरिक आक्रोसित छन् । सत्ताधारी मौकामा चौका हान्नुपर्छ भन्ने शैलीमा लोकतन्त्रलाई सर्वत्र लुटतन्त्र बनाइरहेका छन् ।

आमनागरिक नउठ्ने हो भने कम्युनिष्टतन्त्र एकतन्त्रीयताको बाटो लाग्नेछ । संविधानले कम्युनिजम जन्मायो र निरंकूशता लाद्यो भने अचम्म नमाने हुन्छ ।

चुनावपछि बनेको शक्तिशाली नेकपाको सरकारको डेढवर्षको अवधिमा यति भयानक भ्रष्टाचार काण्ड भए । संवैधानिक निकाय महालेखाको रिपोर्टमै भ्रष्टाचारी सरकारको तस्वीर कोरिएको छ । तैपनि संसद, सरकार, राज्यसञ्जाल सच्चिएन । सच्चिन खोजेको पनि छैन । संसद ठेकेदारको संगठनजस्तो छ, सरकार भ्रष्टाचारी लुक्ने ओढारजस्तो । बुद्धिजीवी र नागरिक समाज दल दलको दलदलमा भासिएका छन्, बोल्दैनन् । कसैले बोलिहाले पनि दुई तिहाइको सरकार भन्नेले सुन्दैन ।

पढथ्यौ हाम्री बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज ।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो ।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौ ।

- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

सरकारद्वारा जनताको स्वास्थ्यमा खेलवाड

जनताको स्वास्थ्यसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने नुनजस्तो सम्वेदनशील खाद्यबस्तुको व्यापार हत्याउन एउटा माफिाय समूह योजनाबद्ध ढँगले लागि परेको बेला सरकारले आफ्नै लगानी रहेको संस्थालाई वेवास्ता गर्दै नुनको आयात गर्न निजी क्षेत्रलाई खुल्ला गरेको छ । निकै लामो समयदेखि एउटा माफिया समूह नुनको आयात खुल्ला गर्न लागि परेको थियो । हाल साल्ट टेडिङ्ग कर्पोरेशनले मात्र नुन आयातको अधिकार पाएको छ । सरकारको २१.२८ प्रतिशत शेयर रहेको साल्टले मुलुकभरमै नुनको सर्वसुलभ रुपमा विक्रि वितरण गर्दै आएकोमा अब निजी क्षेत्रलाई समेत नुन आयात गर्न खुल्ला गरिएपछि नुनको मूल्यमा बृद्धि हुने निश्चित जस्तै भएको छ । नाफा कमाउने व्यापारीहरूले सुगममा मात्र नुनको विक्रि वितरण गर्ने भएकाले दुर्गम क्षेत्रका जनताले अब महंगो मूल्यमा नुन खरिद गर्नुपर्ने बाध्यता सरकारले गरिदिएको छ ।

सरकारले नेपाल राजपत्रमा नै प्रकाशित गरेर राजपत्रको खण्ड ६९ संख्या ११ भाग ५ अर्न्तगत असार २ गते सूचना प्रकाशित गरि नुन आयात गर्न निजी क्षेत्रलाई दिएको छ । यहि सूचनाका आधारमा लामो समयदेखि साल्ट टेडिङ्गले गर्दै आएको नुनको व्यापार सरकारले खोसिदिएको छ । साल्ट टेडिङ्गद्वारा मुलुकभरमै नुनको विक्रि वितरण गर्दै आएको थियो । नेपालभरमा सरकारी स्वामित्वमा रहेको कर्पोरेशनले मात्र आयोडिनयुक्त नुनको कारोबार गर्न पाएको थियो । अब सो अधिकार खोसिएसँगै अत्याधिक महंगोमा केही माफिया समूहले यो क्षेत्रमा प्रवेश पाउने भएका छन् । पछिल्लो समयमा सो समूहले सरकारी स्वीकृत्ति नै नलिई र सरकारले निर्णय नै नगरी भारतमा उत्पादिन नुनको नेपालमा विक्रि वितरण गर्ने भन्दै मिलेनिया ग्लोबल कम्पनीले डिलरसीपको लागि सार्वजनिक रुपमा विज्ञापन नै गरेको थियो । यसरी सरकारी निर्णय नै भई नसकेको अवस्थामा एउटा माफिया समूहले सार्वजनिक रुपमै नुनको विक्रि वितरणका लागि डिलरसिपको माग गर्नुले प्रमाणित हुन्छ, माफिया समूहहरू ओली सरकारसँग प्रत्यक्ष सम्पर्कमा रहेका छन् भनेर । सरकारी नीति नियम विपरित वैशाख ५ गते नै एक दैनिक पत्रिकामा विज्ञापन गरेर नुनको विक्रि गर्न डिलरसिपको मागगर्नु र अर्कोतर्फ सरकारले त्यसपछि मात्र नुन आयात गर्न निजी क्षेत्रलाई खुल्ला गर्ने निर्णय गर्नुले माफियाहरू चोरबाटोबाट सरकारलाई प्रभावित पारेर नुनजस्तो सम्वेदनशील खाद्यान्नको व्यापार गर्न सफल भएको जस्तो देखिएपनि यो निर्णय नेपाल र नेपाली जनताको हितमा देखिँदैन । साल्ट टेडिङ्गले सरकारको नीति निर्देशनमा नुनको विक्रि वितरण गर्दै आएकोमा अब माफियाहरूले आफ्नै खुसी नुनको मूल्य निर्धारण गरेर जनतालाई महंगो मूल्यमा नुन खान बाध्य पार्ने पक्कापक्की रहेको छ । मुनाफाखोर व्यापारीहरूले अबौं रुपैंयाको नुन आयात नगर्ने भएका र दुर्गम क्षेत्रमा नुन पुऱ्याउन समेत नसक्ने भएकाले दुर्गममा मात्र होइन सुगममै समेत नुनको मूल्य बढ्ने र नुनको अभाव हुने पक्कापक्की भएको छ । जुन समूहले साल्टको अधिकार खोस्न निकै पहिला देखि नै प्रयास गऱ्यो त्यो समूह बद् नाम समूह भएको र उससँग एक लाख मेट्रिकटन नुन राख्ने गोदाम कर्मचारी ढुवानी गर्ने संयन्त्र समेत नभएकोले आफ्नो निहित स्वार्थ पूरा गर्ने उदेश्यले मात्र यस्तो व्यवस्था गरिएको भन्नुमा कुनै आपत्ति नहोला ।

साल्टले दुर्गम क्षेत्रमा प्रतिकिलो नुनको मूल्य रु. ९, काठमाडौं उपत्यकामा रु. २० मा र तराई क्षेत्रमा समेत रु. २० मा नुनको विक्रि वितरण गर्दै आएकोमा छ र उसले नुनको मूल्यमा एकरुपता कायम गरिरहेको छ । अब निजी क्षेत्रले समेत नुनको व्यापार गर्न थालेपछि नुनको मूल्यमा एकरुपता नहुने र साल्टले समेत एकरुपताका आधारमा नुनको मूल्य तोक्नुपर्ने बाध्यता रहेन । मुलुक पिडामा परेको बेलामा समेत साल्टले मुलुकमा नुनको अभाव हुन दिएको थिएन । चाहे त्यो २०७२ को भूकम्पको बेला होस् चाहे भारतले लगाएको आर्थिक नाकाबन्दीको बेलामा । अब निजी क्षेत्रले नुनको आयात गर्न थालेपछि आयोडिनको कमी भएको नुन उनीहरूले आयात गर्न सक्ने भएकाले आयोडिनको अभावमा नेपालमा फेरी लुला लंगडा बच्चाहरू जन्मिने र त्यसको उपचारको लागि जनताले अर्को समस्या व्यहोर्नुपर्ने अवस्था आउन सक्छ । निजी क्षेत्रका मुनाफाखोरहरूले नुनको मनपरी मूल्य निर्धारण गरेर जनताको ढाड सेक्न सक्ने र त्यसबेला काठमाडौं उपत्यकालगायत तराईमा प्रतिकिलो नुनको मूल्य रु. ५० र दुर्गम क्षेत्रमा प्रतिकिलो रु. १ सय ५० सम्म पुग्न सक्छ, त्यो पनि आयोडिन कमी भएको नुनको मूल्य ।

साल्टले गुणास्तरमा एकरुपता कायम गरी सर्वसुलभ रुपमा उपलब्ध गराउँदै आएको नुनजस्तो सम्वेदनशील खाद्य पदार्थ समेत निजी क्षेत्रका मुनाफाखोर व्यापारीहरूलाई आयात गर्न दिने सरकारी निर्णय गलत रहेको छ । सरकारले आफ्नो समेत लगानी रहेको संस्थालाई वेवास्ता गर्दा मुनाफाखोर व्यापारीहरूलाई नुनको आयात गर्न दिने निर्णयको पछाडि मुनाफाखोर व्यापारीहरू त्यसमा पनि विवादास्पद व्यक्तिहरूको साँठगाँठ रहेको प्रष्ट हुन्छ । केही चीनी उद्योगका मालिकहरू र केही सत्ताधारी दलका सांसदहरूको मिलेमतोमा त्यस्तो निर्णय भएको देखिन्छ । निर्णय हुनुभन्दा पहिला नै नुनको विक्रिको लागि डिलरसिपको माग गर्नु त्यसको प्रमाण हो । सरकारको उक्त निर्णय कार्यान्वनमा गएपछि साल्टले समेत उन्मुक्ति पाएको छ । अब उसले पनि निजी क्षेत्रकै जस्तै गरी नुनको मूल्य तोक्न सक्छ । सुगममा मात्र आफ्नो व्यापार गर्न सक्छ । अहिलेसम्म सरकारको निर्देशनमा दुर्गम क्षेत्रमा समेत प्रतिकिलो रु. ९ मा विक्रि वितरण गर्दै आएको नुन बेच्न साल्टलाई अब बाध्यता नभएकोले साल्टले अब स्वतन्त्र रुपमा आफ्नो व्यापार गर्न सक्छ । जनतालाई सर्वसुलभ रुपमा खाद्यान्न खुवाउने प्रतिवद्धता जनाएको ओली सरकारले नुनमा समेत जनताको ढाड सेक्ने गरी निर्णय गर्नु निजी क्षेत्रलाई सम्वेदनशील खाद्यान्न ल्याउन दिने निर्णय मुलुक र जनताको हितमा नभएकोले सो निर्णय अविलम्ब सच्चाउनु पर्ने आवश्यकता हामीले देखेका छौं, भन्ने हाम्रो ठहर रहेको छ ।

संस्कार हराउँदै गएको राजनीति र राजनीतिज्ञहरू

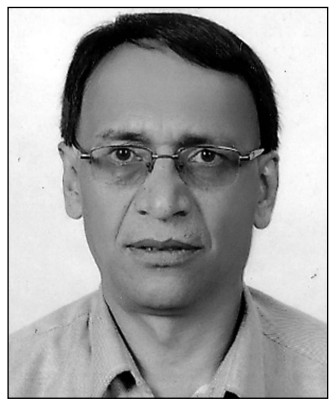

• देवेन्द्र चुडाल
devendrachudal@gmail.com

नीतिहरूको उत्तम नीतिलाई राजनीति भनिने परम्परा चल्दै आएको छ । तर पछिल्लो समयमा हाम्रो राजनीतिमा प्रशस्त विकृत्तिहरू भित्र्याएको छ । राजनीतिलाई विक्रित बनाउने कार्यमा राजनीतिक दल र तिनका नेताहरू नै लागि परेका छन् । राजनीति विसुद्ध सेवा हो अर्थात धर्म गर्ने कार्य हो । तर त्यसलाई पैसा कमाउने उद्योगको रूपमा विकास गर्न थालिएको छ भने अन्य क्षेत्रमा विक्न नसकेका व्यक्तिहरूले राजनीतिमा प्रवेश गरेका हुनाले राजनीतिप्रति जनताको विश्वास घट्न थालेको छ । जनतामा नेताहरूले राम्रो काम गर्दैनन् भन्ने छाप परिसकेको छ । वास्तवमा नेताहरूले नराम्रो काम गर्दैनन् र अरूलाई पनि गर्न दिँदैनन् भन्ने जनतालाई विश्वास जगाउन सकेको खण्डमा मात्र राजनीतिले जनतामा सकारात्मक सन्देश प्रवाह गर्न सक्छ तर त्यसो हुन सकिरहेको छैन आखिरी किन ? कुनै योग्यता र कुनै सिप नभएका व्यक्तिहरू राजनीतिमा लागेका र छिट्टै पैसा कमाउने उद्योगको रूपमा राजनीतिलाई प्रयोग गर्न थालिएको हुनाले युवापुस्तामा राजनीतिप्रति मोह जाग्न सकेको छैन । १०-१५ वर्ष अघि सम्म हवाई चप्पलसम्म लगाउने हैसियत नभएका व्यक्तिहरू राजनीतिमा प्रवेश गरेको छोटो समयमै अबौंको मालिक भएका छन् । घरमा नोकर चाकर राखेर पजेरो गाडी चढ्ने उनीहरूको हैसियत कसरी भयो ?

पछिल्लो समयमा मुलुकमा भ्रष्टाचार बढेको छ । अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगले घुस लिँदालिँदै सरकारी कर्मचारीहरूलाई दिनहुँ पत्राउ गरिरहेकोले भ्रष्टाचार बढेको प्रमाणित हुन्छ । घुस लिँदालिँदै पत्राउ परेका व्यक्तिहरूलाई जोगाउन राजनीतिक दलका नेताहरू ज्यानै छाडेर लाग्ने गरेका छन् । भ्रष्टाचारबाट कमाएको पैसा राजनीतिज्ञहरूसम्म पुग्ने भएकाले उनीहरू भ्रष्टाचारीहरूलाई कानुनी दायरामा नल्याउन सक्रिय भएका छन् । राजनीतिक दलहरूले सिंहदरबारको अधिकार गाउँ गाउँमा पुगेको बताएतापनि अधिकार होइन सिंहदरबारको भ्रष्टाचार गाउँ गाउँमा मात्र होइन टोल टोल, गल्ली गल्लीमा पुगेको छ । प्रदेश सरकारहरू समेत छोटो समयमै भ्रष्टाचारमा डुब्न थालेका छन् भने स्थानीय सरकार भ्रष्टाचारका अखडा बन्दै गएका छन् । हिजो दुई चार सय जनाले भ्रष्टाचार गर्दथे भने आज दुईचार हजारले भ्रष्टाचार गरिरहेका छन् । भ्रष्टाचारीहरूलाई कानुनी दायारमा ल्याउनैको लागि सम्वैधानिक रूपमा गठन गरिएको अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगका पदाधिकारीहरू समेत अहिले भन्न थालेका छन्, राजनीतिज्ञहरूलाई कानुनी दायरामा ल्याउन खोजे आफूहरूको जागिर चट् हुन्छ भनेर । आफूहरूको जागिर चट हुने डरले गर्दा अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगले राजनीतिज्ञहरूमाथि कारबाही गर्न सकेको छैन । भ्रष्टाचारलाई नियन्त्रण गर्नको लागि गठन गरिएको सम्वैधानिक आयोगको हैसियत समेत अहिले खस्किएको छ । मन्त्रिपरिषद्ले गर्ने निर्णयहरूका बारेमा कहिँकतै प्रश्न उठाउन र छानविन गर्न नपाइने प्रावधनले गर्दा मन्त्रिपरिषद्ले गर्ने निर्णयहरू बाटै भ्रष्टाचार हुने गरेको छ । सत्ताको नजिक रहेका व्यक्तिहरूले व्यक्तिगत स्वार्थका लागि मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाटै आफ्नो स्वार्थ अनुरूपका निर्णय गराउने गरेका हुनाले भ्रष्टाचारमा कमी आउन सक्ने सम्भावना देखिँदैन । नीतिगत भ्रष्टाचार मुलुकै लागि महारोग हो । जबसम्म नीतिगत भ्रष्टाचार रोकिँदैन तबसम्म भ्रष्टाचारमा कमी आउन नसक्ने भएकाले पहिला नीतिगत भ्रष्टाचार रोकिनु आवश्यक छ । सत्तामा बस्ने व्यक्तिहरूले राजनीतिक संस्कार देखाउन सकेको खण्डमा भ्रष्टाचार केही कमी आउन सक्छ तर अहिलेकै अवस्थामा त्यस्ता सम्भावना देखिँदैन ।

विगतमा सरकार निर्माण हुँदा फरक फरक पार्टीका फरक फरक सिद्धान्तलाई ध्यान दिएर सरकार निर्माण गर्नुपर्ने बाध्यता थियो । त्यही बाध्यताले गर्दा जम्बो मन्त्रिपरिषद् गठन गर्ने गरिएको थियो । दलहरूलाई खुसी पार्ने कतिपय निर्णयहरू गर्नुपर्ने बाध्यता तत्कालिन सरकार प्रमुखहरूलाई पर्ने गरेको थियो तर, अहिले त्यस्तो अवस्था छैन । सत्ताधारी दलको मात्र बहुमत रहेको छ । नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीको मात्र संघीय संसदमा बहुमत रहेको छ, उसलाई तत्कालिन समाजवादी फोरम हालको समाजवादी पार्टीले समर्थन गरेर ऊ समेत सत्तामै रहेको छ । यी दुई दलको संख्या जोड्दा दुई तिहाई देखिन्छ । संसदमा रहेका चार राष्ट्रिय पार्टीहरूमध्येका दुई सरकारमा रहेका छन् भने दुई नेपाली कांग्रेस र राष्ट्रिय जनता पार्टी विपक्षी दलमा रहेका छन् । सरकारको पक्षमा दुई तिहाई नजिकको समर्थन भएपनि किन केपी ओली नेतृत्वको सरकारले जनअपेक्षानुसार काम गर्न सकिरहेको छैन । तत्कालिन नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रबीच एकता भएर नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी गठन भएको १५ महिना पुग्दा समेत पार्टीले पूर्णता नपाएको र पार्टी एक भएपनि माथिल्लो तहदेखि तल्ला तहसम्मका नेता तथा कार्यकर्ताहरूमा भावनात्मक एकता हुन नसकेको हुनाले ओली सरकारले जनअपेक्षाअनुसारका काम गर्न नसकेको विस्तारै प्रष्ट हुँदै गएको छ । पार्टीका दुई अध्यक्ष मध्येका एक प्रधानमन्त्री रहेका छन् तर अर्का अध्यक्ष भने अध्यक्षकै नेतृत्वमा रहेको सरकारको काम कारबाहीको आलोचनामै दिन बिताउने गरेका छन् । दुवै पार्टी एकीकरण हुनुभन्दा पहलि गठन गरिएको मन्त्रिपरिषद्मा त्यसबेला अलग अलग पार्टीको नेतृत्व अलग अलग व्यक्तिले गरेका थिए तर पार्टी एकीकरण भएर एक भइसके पनि मन्त्रीहरूको काम गराई अलग अलग पार्टीको प्रतिनिधित्वका रूपमा गर्दै आएको जस्तो देखिएको छ । उदाहरणका लागि लिउँ तत्कालिन नेकपा एमालेका मन्त्रिहरूले समालेका मन्त्रालयहरूमा तत्कालिन माओवादी केन्द्रका नेताहरू र कार्यकर्ताहरू जाँदैनन् भने माओवादीका मन्त्रीहरूले समालेका मन्त्रालयहरूमा पूर्व एमालेका कार्यकर्ताहरूको उपस्थिति शुन्य रहने गरेकोले पार्टी एकता भएपनि भावनात्मक एकता नभएको सन्देश प्रवाह भएको छ । त्यसैले गर्दा ओली सरकारले जनअपेक्षाअनुसार काम गर्न सकिरहेको छैन ।

बहुमतको सरकार बनेको छ । के बहुमतको सरकार देखाउनका लागि र मन्त्रीहरू तलब भत्ता खानमात्र बनेको हुन् त ? अवश्य होइन होला । किन विकास निर्माणले तीव्रता पाएन ? किन काम भन्दा बढी हल्ला गरेर समय बर्बाद गरियो त्यसको लेखाजोखा सत्ताधारी पार्टीहरूले गर्ने कि नगर्ने ? पार्टी अध्यक्षकै नेतृत्वमा सरकार रहेको हुनाले सरकारका कमी कमजोरी सच्चाउन अर्का अध्यक्षले त सहयोग गर्नुको बदला सरकारको आलोचनामै दिन बिताउने किन ? राजनीतिज्ञहरूमा पनि उच्च नैतिकताको आवश्यकता पर्दछ । जनताले गल्ती गरेपनि राजनीतिज्ञहरूमा पनि उच्च नैतिकताको आवश्यकता पर्दछ । जनताले गल्ती गरेपनि राजनीतिज्ञले गल्ती गर्नु हुँदैन र गल्ती भएपनि तत्काल जनतासामू माफी माग्नु राजनीतिज्ञहरूको धर्म हो । तर गल्तीलाई ढाकछोप गर्दै अर्को गल्ती गर्ने परम्परा हामीकहाँ विकसित गरिएको हुनाले राजनीतिलाई फोहोरी खेलको रूपमा र पैसा कमाउने उद्योगको रूपमा विकसित गरिएको हुनाले जबसम्म त्यसमा सुधार हुँदैन तबसम्म मुलुकले सही रूपमा विकास निर्माणको बाटो समात्न सक्दैन ।

संघीय संसदको निर्वाचनपछि स्थानीय, प्रदेश र संघीय संसदमा निर्वाचित भएर आएका व्यक्तिहरूले आफ्नो परिवारको नाममा भएको सम्पत्तिको विवरण सम्बन्धित निकायलाई दिएका हुन्छन् । नेकपाका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले समेत आफ्नो परिवारको नाममा रहेको सम्पत्ति विवरण दिएका छन् । तर अध्यक्ष दाहालले गर्ने गरेको विदेश भ्रमण र श्रीमतीको उपचार खर्चको व्यवस्था कहाँबाट कसरी मिलाएका छन् त ? त्यसको हिसाब किताब जनतालाई दिनुपर्ने कि नपर्ने ? राजनीतिज्ञहरू आफैं पारदर्शी हुनुपर्ने कि नपर्ने ? राजनेताले गर्ने व्यवहार समेत जनताले सिक्ने भएकाले राजनेता भनाउँदाहरूले पहिला आफैं पारदर्शी भएर जनतामाझ आउनुपर्दछ । केही दिन पहिला पुष्पकमल दाहालले आफूलाई हेग लगे आफूँ नेपालको मात्र होइन विश्वकै हिरो भएर आउने जस्तो गैर जिम्मेवारी पूर्वकको अभिव्यक्ति दिएर आलोचनाका पात्र बनेका छन् । १० वर्षे जनयुद्धका नाममा झण्डै १७ हजार निर्दोष जनताको हत्यामा उनको संलग्नता रहेको छ । आन्दोलनका बेला सर्बोच्च कमाण्डर रहेका दाहालले हत्याको जिम्मेवारी लिनैपर्दछ । कुनै बेला भारतसाग सुरूङयुद्ध लड्न आफ्ना कार्यकर्तालाई आदेश दिने तिनै दाहाल अहिले त्यही भारत प्रिय पात्र बन्नुले प्रमाणित गर्दछ उनी भारतीय स्वार्थ अनुरूप सञ्चालित भएका छन् । माओवादी आन्दोलनका बेला उनी लामो समयसम्म भारतमै बसेर त्यहीको सुरक्षा लिएका थिए । भारतमा बसेर आफ्नो मातृभूमि माथि र नेपाली जनतासामू प्रहार गर्ने हत्या गर्ने सुरक्षाकर्मीहरू माथि आक्रमण गर्ने व्यक्ति नै अहिले उल्टो धम्की दिन थाले विश्वकै हिरो हुने रे ! वा दाहाल ज्यू ! विश्वमा धेरै मुलुकहरूमा आन्तरिक द्वन्द्व भएका छन् । युद्धको बेला युद्धमा सहभागि नभएका व्यक्तिहरूमाथि आक्रमण गरिएको र हत्या गरिएको रहेछ भने त्यस्ता व्यक्तिहरू जहिलेसुकै पनि सजाएँको भागि हुनसक्ने सम्भावना रहन्छ, त्यही सम्भावना देखेर अहिले नै दाहाल छटपटाउन थालेका छन् । त्यसैकारण उनी बरबराउन थालेका हुन् । विश्वकै हिरो बनेर आउने रे वा सम्पूर्ण नेपाली जनताको हिरो बन्न सक्नुभएन अब विश्वको हिरो बन्ने सपना देख्नु दृष्टिदोष बाहेक अरू के हुन सक्छ ?

आफूँलाई सर्वहारा नेता बताउनेहरूको जीवनशैली हेर्दा उनीहरू राजा महाराजा भन्दा कम देखिँदैनन् । आफैं पार्टीभित्रको विवाद मिलाउन नसक्ने र आफूहरूमाथि लाग्दै आएका आरोपका बारेमा जनतालाई पारदर्शी ढँगले जानकारी समेत दिन नसक्ने व्यक्तिहरूले जनतालाई झुक्याउँदै आफू महान् व्यक्ति भएको र विश्वकै हिरो बन्न सक्छु भन्नु हुटिट्याऊले आकाश थाम्छ भन्नु सिवाय अन्य केही हुन सक्दैन । कम्युनिष्ट पार्टीका नेताहरूको जीवनशैली र उनका परिवारहरूको जीवनशैली हेर्दा लाग्छ उनीहरू कम्युनिष्ट सिद्धान्तकै ध्वज्जी उडाइरहेका छन् । पार्टी अध्यक्षका सबै परिवार कुनै न कुनै पदमा आसिन रहेका छन् । दाहालकी छोरी भरतपुर महानगरकी मेयर रहेकी छिन् । मेयर रेणु दाहालले आफ्नो सवारीका लागि १ करोड ९६ लाखको गाडी खदिर गरेर भरतपुरबासीको आँखाको तारो बनेकी छिन् भने अध्यक्ष दाहाल जुन घरमा बसेका छन् त्यो घरका मालिकले अबौंको ठेक्का लिएर समयमै काम सम्पन्न नगर्दा समेत उनीमाथि सरकारले कुनै कारबाही गर्न सकेको छैन । सरकारी ढुकुटीमा ब्रह्मलुट मच्चाउन सघाउने व्यक्तिलाई पनि हाम्रो कानुनले अपराधी भनेको छ । अपराधमा संलग्न हुनेलाई मात्र होइन सहयोग गर्नेलाई पनि कानुनी कारबाही हुने व्यवस्था कानुनमा उल्लेख गरिएकोमा किन उनीहरूमाथि कारबाही नहुने ? गरिब नेपाली जनताले तिरेको करमाथि ब्रह्मलुट मच्चाएर काम गर्ने अधिकार जनताले दिएका छैनन् । जनताले आफैंमाथि लाठी प्रहार गर भनेर हात काटेर मतदान गरेका होइनन् । त्यसैले अब राजनीतिज्ञ हौं भन्नेहरू सच्चिनु आवश्यक छ । सच्चिनु नै पर्दछ । साम्यवादको सपना देखाएर सरकारमा पुगेपछि आफ्नोमात्र दुनो सोझ्याउने प्रवृत्ति नसच्चिएसम्म देशको विकास सम्भव छैन, केलब नेताहरूको मात्र र उनका परिवारहरूको मात्र विकास सम्भव छ ।

यी सबै कारणहरूले गर्दा र साँच्चिकै देश विकास गर्ने हो भने राजनीतिज्ञहरूको सोँच, विचार र चिन्तन सच्चिनु आवश्यक छ । मुलुक विस्तारै परनिर्भरतातर्फ उन्मुख हुँदै गएको अवस्थामा आ आफ्नो ठाउँबाट सबैले सक्दो सहयोग गरी मुलुकलाई परनिर्भरता हुनबाट जोगाउन आवश्यक छ । २०४५ सालसम्म नेपालले जापान र दक्षिण कोरियालाई चामल, धान निर्यात गर्दथ्यो आज यिनै राजनीतिज्ञका कारण हामी जापान र कोरियाबाट चामल आयत गरेर पेट पालिरहेका छौं । अनि हाम्रा राजनीतिज्ञहरू भन्दैछ देशले विकासको फड्को मार्दै छ रे वा ! सबै कुरामा परनिर्भरता रहँदा एकदिन मुलुक टाट पल्टिन सक्छ त्यो समय नजिकिँदैछ । कृषि व्यवसायमा लागेका व्यक्तिहरू र युवायुवती विदेश पलायन हुने क्रम दिनप्रतिदिन बढिरहेको छ । कृषि प्रधान देश भनेर चिनिने मुलुकले धनियाँ समेत आयात गरेर खानुपर्ने बाध्यता रहेको देख्दा समेत राजनीतिहरूको चेत नखुल्नु मुलुकै लागि दुर्भागयको विषय हो । जबसम्म बैधानिक रूपमा युवायुवतीलाई विदेश पठाइन्छ तबसम्म मुलुकको विकास सम्भव नहुने भएकाले अब युवायुवतीलाई स्वदेशमै रोजगारीको ग्यारेन्टी गरेर स्वदेशमै काम दिनु आवश्यक छ । त्यसका लागि स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार र संघीय सरकारले ठोस नीति तथा कार्यक्रम ल्याउन आवश्यक रहेको छ । मुलुकलाई जरबजस्ती रूपमा जनताको मत विनै संघीयतामा लगिएको छ । संघीयता आफैंमा खर्चिलो व्यवस्था हो । संघीयताले कतिपय मुलुकहरू विभाजित भएका छन् । संघीयताले मात्र मुलुकका समस्या समाधान हुन सकेको छैन । संघीयता भनेको त स साना मुलुकहरूलाई एकै ठाउँमा ल्याएर एकत्रित गर्ने कार्यका लागि संघीयता आवश्यक हुन्छ । नेपाल जस्तो सानो र कहिल्यै पनि अर्काको अधिनमा नरहेको मुलुकलाई संघीयता नै आवश्यक पर्ने वा नपर्ने भन्ने विषयमा पहिला कुनै छलफल र बहसै नचलाई मध्यरातमा संघीयता लादिएको हुनाले पनि अहिले मुलुकमा समस्या देखिएको छ । पार्टीगत स्वार्थ र व्यक्तिगत स्वार्थका लागि संघीयता लादिएको हुनाले त्यही स्वार्थ पूरा गर्ने खेलमा व्यक्तिगत स्वार्थका लागि संघीयता लादिएको हुनाले त्यही स्वार्थ पूरा गर्ने खेलमा नेकपाका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल लागि परेका छन् । सारा नेपाली रोइरहेका बेला उनको परिवार भने राजा महाराजाहरूको जस्तो गरि एस आराम गरिरहेको जस्तो देखिएको छ । यी सबै तथ्यहरूलाई झुठ सावित गर्न अध्यक्ष दाहालले पारदर्शी ढँगले आफ्नो र आफ्नो परिवारको खर्चको विवरण प्रकाशित गरि सर्वसाधारण जनतालाई जानकारी दिइनु आवश्यक छ । के त्यसो गर्न दाहाल तयार होलान् ?

लोकतन्त्र किन असफल हुन्छ ?

एलेक्जेन्डर, नेपोलियन, हिटलर र मुसोलिनी सबै मीठो बोल्थे । भिडलाई सम्बोधन गर्दा मोहित पार्थे । तिनले आफ्ना प्रत्येक भनाइमार्फत उत्तेजित भिडलाई आवेगपूर्ण आनन्दको नयाँ उचाइमा पुऱ्याउँथे । यस्तोमा तिनले भक्तबाट जे पनि गराउन सक्थे । भक्तहरू आफ्नो मालिकको जुनसुकै सपना साकार पार्न आफूलाई समर्पित गर्न तयार हुन्छन् ।

• कोस्टिका ब्राडटन

'लोकतन्त्र किन असफल हुन्छ ?' केही वर्षयता यो प्रश्न सोध्ने क्रम बढ्दो छ । हामीले पत्रिकाका विचार पृष्ठ, टेलिभिजन बहस र भयग्रस्त बन्दै गएको सार्वजनिक बहसको कतै न कतै यी प्रश्न सुन्ने गर्छौं । तर, यस प्रश्नको जवाफ दिँदा म सधैं अर्को प्रतिप्रश्न गर्ने गर्छु- असफल हुन नपर्ने के कारण छ र ? यस विषयमा हामीलाई इतिहासले मात्र मार्गदर्शन गर्न सक्छ । इतिहासमा सधैं लोकतन्त्र दुर्लभ र थोरै समयका लागि अभ्यास भएको देखिन्छ । मानव इतिहासको विभिन्न कालखण्डमा थोरै समयका लागि लोकतन्त्र कुनै सौभाग्यशाली स्थानमा लगभग रहस्यपूर्ण ढंगले धपक्क बलेको र पछि उत्तिकै रहस्यात्मक ढंगले निभेको देखिन्छ । साँचो लोकतन्त्र हासिल गर्न कठिन हुन्छ । मानव इतिहासको बृहत्तर इतिहासलाई हेर्दा लोकतन्त्र मानवीय स्वभावभन्दा पनि अपवादजस्तो देखिन्छ ।

यसरी लोकतन्त्र हासिल गर्न एकदम कठिन लागे पनि यसले बोकेको मूलभूत विचार निकै सरल छ- एउटा समुदायको सामुहिक जीवनयापन कसरी सञ्चालन गर्ने भन्ने विषयमा समुदायका प्रत्येक सदस्यको धारणाले समान हैसियत राख्नुपर्छ । सन् २००६ मा प्रकाशित पल उडरफको पुस्तक 'फस्ट डेमोक्रेसीः द च्यालेन्ज अफ एन एन्सिएन्ट आइडिया'मा लोकतन्त्रको यस विचारबारे लेखिएको छ । उनी भन्छन्, 'लोकतन्त्र त्यस्तो व्यवस्था हो जहाँ, सबै वयष्क सहकार्य गर्न, सामूहिक जीवनलाई कसरी व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ भन्ने विषयको संवादमा जोडिन स्वतन्त्र हुन्छन् । त्यहाँ कसैलाई पनि अनियन्त्रित शक्ति उपभोग गर्ने छुट हुँदैन ।'

मानव चरित्र नै लोकतान्त्रिक छैन । यस तथ्यलाई समाएर कसैले लोकतन्त्र 'अप्राकृतिक' छ भनेर तर्क पनि दिन सक्छ । किनकि यो मानवको रूपमा हाम्रो आधारभूत आवश्यकता र उत्कण्ठाविरूद्ध छ । अरू जीवमा जस्तै मानिसका लागि सबैभन्दा प्राकृतिक कुरा बाँच्नु र प्रजनन गर्नु हो । त्यसका लागि हामी एक-अर्काविरूद्ध कुनै दया-माया नराखी उग्र हुन पनि पछि पर्दैनौं । हामी आफ्नो प्राकृतिक आवश्यकता परिपूर्ति गर्न अरूलाई लडाउन, कुल्चन र होच्याउनसमेत पछि पर्दैनौं ।

मानव सभ्यताको सुकिलो अनुहार पछाडि हेर्ने हो भने, बाँकी प्राणीमा जस्तै जंगलीपनाको अंश हामीमा पनि अझै बाँकी छ । मानव समुदायलाई अलिक गहन रूपमा हेरियो भने तपाईंले थुप्रै उदारण भेट्नुहुनेछ । व्यापार भन्नुस् वा राजनीति अथवा अरू असल कृत्य नै किन नहुन्, हामीभित्रको भोको जीवले हामीलाई निर्देशित गरिरहेको हुन्छ । यो 'तर्क नहुने र तर्क गर्न नसकिने मानवीय स्वभाव' हो भनेर प्राणीशास्त्री कोनराड लोरेन्जले आफ्नो पुस्तक 'अन एग्रेसन'मा लेखेका छन् । यही कारण दुई झन्डै समान राजनीतिक कार्यक्रम भएका राजनीतिक पार्टी वा मुक्तिबारे उस्तै अवधारणा भएका दुई धर्म एक -अर्कासँग जीवनमरणको संघर्ष गरिरहेका हुन्छन् । त्यसैकारण 'अलेक्जेन्डर र नेपोलियन विश्वलाई तिनको शासनअन्तर्गत एकीकृत गर्नका लागि दसौं लाखको प्राण लिन पछि पर्दैनन् ।' खासमा विश्व इतिहास विभिन्न प्रकारका शासनको खोजमा रहेका अत्यन्त अहंकारी व्यक्तिको कथा न हो । यस्ता व्यक्ति शासनसत्तामा आएपछि उसका वरिपरिका व्यक्ति उसप्रति समर्पण देखाउनमा तल्लीन हुन्छन् । शासकको उपस्थितिमा तिनले आफूसँग उल्लेख्य स्वतन्त्रता रहेको महसुस गर्न सक्न सक्छन्, तर एक समयपछि अचानक आफू शोषणमा परेको पाउँछन् ।

एलेक्जेन्डर, जुलियस सिजर, नेपोलियन, हिटलर र मुसोलिनी सबै मीठो बोल्थे । भिडलाई सम्बोधन गर्दा मोहित नै पार्थे । विशेषतः भिडसँगको तिनको सम्बन्ध आत्मीय थियो । यस्ता व्यक्तिले शासनलाई अत्यन्त रागात्मक बनाइदिन्छन् । तिनले आफ्ना प्रत्येक भनाइले उत्तेजित भिडलाई आवेगपूर्ण आनन्दको नयाँ उचाइमा पुऱ्याइदिन्छन् । यस्तो अवस्थामा तिनले आफ्ना सम्मोहित भक्तबाट जे पनि गराउन सक्छन् । भक्त आफ्नो मालिकको जुनसुकै सपना साकार पार्न आफूलाई समर्पित गर्न तयार हुन्छन् । यो पृष्ठभूमिमा लोकतन्त्रको हार कुनै आश्चर्यजनक कुरा होइन । असली लोकतन्त्रले ठुल्ठूला वाचा गर्दैन । न त यसले सम्मोहनकारी कुरा गर्छ । यसले मानवीय प्रतिष्ठालाई एउटा निश्चित उचाइमा पुऱ्याउन चाहन्छ । यो रागात्मक हुँदैन, त्यसैले पपुलिस्ट शासनमा हुने

> मानव संसारमा लोकतन्त्र पाउन यति कठिन छ कि जब हामी लोकतन्त्रको कुरा गरिरहेका हुन्छौं, हामी यथार्थभन्दा पनि आदर्शबारे चर्चा गरिरहेका हुन्छौं

घटनासँग तुलना गर्दा यसका घटनाक्रम त्यति उत्साहप्रद हुँदैनन् । एउटा पपुलिस्ट नेताले जसरी तत्कालका आनन्द प्रदान गर्छ, त्यो छाडेर कमैले लोकतन्त्रको दिक्कलाग्दो जिम्मेवारी रोज्छन् । एउटा उराठताविरूद्ध अर्को असीमित आनन्द । यद्यपि, यी सबैका बाबजुद लोकतान्त्रिक विचार इतिहासको केही समय झन्डै आदर्शअनुरूप नै व्यवहारमा आएको छ । यी गर्वका क्षणमा मानव समूहले आफैंलाई आश्चर्यमा पारेको मान्नुपर्छ ।

लोकतन्त्रको उदयका लागि आवश्यक हुने एउटा तत्वमा विनम्रताको भाव पनि पर्छ । यस्तो विनम्रता, जसलाई आफ्नो सबलता र कमजोरी थाहा छ । यस्तो विनम्रता, जसले धेरै उतारचढाव भोगेको छ र तिनबाट सहनशीलता सिकेर धैर्यवान् र समझदार भएको छ । अर्को शब्दमा साँचो लोकतन्त्रवादी हुनु भनेको, सँगसँगै बाँच्ने क्रममा तपाईं अरू कोहीभन्दा थप श्रेष्ठ हुनुहुन्छ भन्ने सोच नराख्नु र त्यहीअनुरूपको व्यवहार गर्नु हो । लोकतान्त्रिक रूपमा बाँच्नु भनेको मुख्यतः असफलता र अपूर्णतासँग सामना गर्नु हो र साथमा मानव समाजबारे आफ्नो अपूरो ज्ञानलाई स्विकार्नु हो । लोकतन्त्रका संस्थान, उसको मूल्य र संयन्त्रले मानव जाति खोटपूर्ण, अपूर्ण छ भन्ने दृष्टिकोणलाई अँगाल्नुपर्छ । साँचो लोकतन्त्र यथार्थपरक हुनु आवश्यक छ ।

प्राचीन एथेन्सको लोकतन्त्रले यस दृष्टिकोणलाई कार्यन्वयनमा ल्याउनका लागि दुईवटा बृहत्तर संस्थान निर्माण गरेको थियो । पहिलो, निर्वाचन । सार्वजनिक अधिकारीको चयन आमसर्वधारणबाट गर्ने । एथेन्समा नागरिक मानिने स्वतन्त्र वयस्क पुरूषमाथ अधिकारमाथि आधारभूत समानता प्रदान गरिएको थियो । त्यस कारणले नेतृत्वदायी पदमा कसको पहुँच हुने भन्ने विषयको निर्णय तर्कपूर्ण विधि भनेर मानिएको निर्वाचनलाई नै आधार बनाइएको थियो । खासमा एथेन्सका लोकतन्त्रवादीका लागि निर्वाचन लोकतन्त्रको चुरो थियो । निर्वाचनले केही व्यक्तिलाई अरू व्यक्तिमाथि उग्र र अन्यायपूर्वक अभिव्यक्त गर्ने अवसर दिन्थ्यो । एथेन्सका लोकतन्त्रवादीले तयार गरेको अर्को अपूर्ण संस्थान थियो- बहिष्करण । नागरिकमध्ये एकजना नागरिक धेरै लोकप्रिय र सम्मोहक बन्दा एथेन्सवासीले उसलाई १० वर्षका लागि सहरबाट निष्कासन गर्न मतदान गर्थे । त्यस्तो निष्कासन व्यक्तिले गरेको गल्तीको सजायस्वरूप होइन कि उसको लोकप्रियता नियन्त्रण गर्न केन्द्रित थियो । किनभने त्यस्तो लोकप्रियता नियन्त्रित नहुने हो भने, त्यसले भावी दिनमा पार्न सक्ने जोखिमविरूद्धको कदम चाल्न कठिन हुनेछ भन्ने ठानिन्थ्यो ।

एथेन्सवासीलाई के थाहा थियो भने, लोकतन्त्र राजनीतिक सम्मोहनलाई प्रतिरोध गर्न त्यति बलियो व्यवस्था होइन । मानवनिर्मित भएकाले लोकतन्त्र पनि नाजुक र कमजोर विधान हो । त्यसकारण एथेन्सवासीले त्यसको परीक्षणको जोखिम उठाउन चाहेनन् । समानतामाथि एथेन्सको युगान्तकारी प्रयोगपछि लोकतन्त्र अन्यत्र पनि विस्तारित भयो । तर, अन्यत्र अभ्यास गरिएका लोकतन्त्रलाई प्राचीन एथेन्सवासीले लोकतान्त्रिक भन्न हिच्किचाउने गरेको देखियो । उदारणका लागि आजको अमेरिकी लोकतन्त्रलाई प्राचीन एथेन्सको लोकतन्त्रको मापदण्डमा 'कुलीनतन्त्र' मानिन्थ्यो । यो थोरै अति धनाढ्यको शासन हो । यसमा ती धनाढ्यले राजनीतिक खेलको नियम मात्र निर्धारण गर्दैनन् कि त्यस खेलमा कसले जित्ने र हार्ने भन्नेसमेत निर्धारण गर्छन् ।

विडम्बनापूर्वक, अहिलेको अमेरिकी प्रणालीले शक्तिको भोको, दम्भी, दमनकारी अहंकारी राजनीतिक जीवलाई पुरष्कृत गर्छ । खासमा लोकतन्त्रले यिनलाई पन्छाउनुपर्ने हो । 'यदि देवताको समूह हुन्थ्यो भने तिनले आफूलाई लोकतान्त्रिक रूपमा शासन गर्थे' रूसोले लेखेका थिए, 'पूर्ण खालको सरकार मानिसका लागि होइन ।' लोकतन्त्र मानव संसारमा पाउन यति कठिन छ कि धेरैजसो समय जब हामी लोकतन्त्रको कुरा गरिरहेका हुन्छौं, हामी यथार्थभन्दा पनि आदर्शबारे चर्चा गरिरहेका हुन्छौं । अन्तर्यमा लोकतन्त्र मानिसले लागू गर्न खोज्ने आदर्श हो । खुसीजस्तै लोकतन्त्र पनि अप्राप्य चिजजस्तो भए पनि यसको आशा मात्रै पनि वास्तविकताभन्दा बढी महत्वपूर्ण हुन्छ । हामीले यसलाई कहिल्यै नभेट्न पनि सक्छौं, तर हामीले यसको सपना नदेखिरहन सक्दैनौं । (नयाँ पत्रिकाबाट)

किन आवश्यक छ निजामती सेवाको विकास ?

लक्ष्मी विलास कोइराला

देशको संघीय शासन प्रणालीमा रूपान्तरण भएपछि निजामती कर्मचारी समायोजन कार्य जटिल एवं मानवीय पक्षबाट अत्यन्त संवेदशील रह्यो । कर्मचारीहरू खटाईएको ठाँउमा जान हिचकिचाए । कर्मचारी किन खटाएको ठाँउमा जान जागरूक भएनन् भन्ने विषय परिवर्तन व्यवस्थापनको एउटा महत्वपूर्ण पक्ष थियो । तर राजनीतिज्ञ एवं उच्च प्रशासकले त्यस पक्षलाई हेक्का राखेनन् वा बुझिबुझि बुझ पचाए । कर्मचारी समायोजनको कार्य अझै चित्तबुझ्दो किसिमले नभएको गुनासाहरू आईरहेकाछन् ।

समाजमा परिवर्तन निरन्तर भईरहन्छ । परिवर्तन वाहेक केहि स्थिर हुदैन्, भनिन्छ । भईरहेको स्थितिमा फरकपन आउनु परिवर्तन हो । मानिसको चाहना परिवर्तन भयो, वातावरणमा उत्परिवर्तन आयो, नयाँ माँग सिर्जना भयो, प्रविधि बदलियो, राजनीतिक सामाजिकार्थिक सिद्धान्तमा परिवर्तन आयो, देशको शासन प्रणली परिवर्तन भयो र संगठनको उद्देश्य बदलियो भने भईरहेका संयन्त्रमा परिवर्तन आउँछ वा परिवर्तन गर्नुपर्ने हुन्छ, त्यो नै यर्थाथमा परिवर्तन हो । प्रशासनिक एवं व्यवस्थापकीय कार्यवातावरण तीव्र गतिमा बदलिएकोछ । शासन प्रणाली परिवर्तनले परिवर्तन निम्त्याएकोछ । परिवर्तन, प्रविधि परिवर्तनले ल्याएकोछ । परिवर्तन, सुसूचीत समाजको विकासले ल्याएकोछ । परिवर्तन समाजिक विविधताले ल्याएकोछ । र, परिवर्तन, व्यवस्थापन र प्रशासनका नवीनतम सिद्धान्तहरूको कारणले भएकोछ । कार्यप्रणालीमा परिवर्तन गर्नु पर्ने भएकोछ ।

परिवर्तनले समाजमा अस्थायित्व, नयाँपन र विविधता बढाएकोछ । मानिसको वस्तुसँग, व्यक्तिसँग र ठाँउसँगको संवन्ध पातलिएकोछ । हामी हाम्रा बाबुबाजे जस्तो पैत्रिक थलो भनेर टाँसिएर बस्ने अवस्थामा छैनौ । किनेका सामानहरू छिट्टै पुराना हुने अवस्था छ । कामका सिलसिलामा अनेकौं मान्छेहरूसँग भेट हुने तर दिगो संबन्ध धेरैसँग नहुने स्थिति छ । संगठन र विचारप्रतिको संवन्ध पनि स्थायी छैन् । कर्मचारीमा संगठनप्रति पहिले जस्तो सर्मपण (ल्वायल्टी) पाईदैन् । प्रशासनिक सिद्धान्तहरू परिवर्तन भईरहेकाले कुनै एक सिद्धान्तमा टाँसिरहन सक्ने अवस्था छैन् । परिवर्तनले कार्यस्थाल, कार्यप्रक्रिया सेवाग्राहीसँगको संबन्ध सबै बदलिदिएकोछ । नयाँपन आएकोछ, अनिश्चितता बढाएकोछ । नयाँपनले समाज तथा संगठनमा कार्यजन, संस्कृति तथा प्रविधिमा विविधता ल्याएकोछ । विविधता, नयाँपन र अस्थायी संबन्ध जस्तो बदलिंदो वातावाणमा प्रशासकीय संगठनले कार्यसम्पादन गर्न परिरहेकाले संगठनमा वा मानिसको जीवनमा परिवर्तनको व्यवस्थापन आवश्यक भएकोछ ।

संगठनात्मक कार्यसम्पादनमा रहेको कमजोरी, नयाँ प्रविधि आविस्कार, नयाँ अवसरको सिर्जना, राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय दवाव, सुरक्षात्मक, वित्तीय वा प्राकृतिक संकट, बदलिंदो वातावरणमा उत्कृष्ट संगठन बन्न, पुरानापन छोड्न तथा अपर्याप्त ज्ञान र सीप पुरा गर्न संगठनात्मक परिवर्तन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

परिवर्तन व्यवस्थापन

स्वभावतः परिवर्तन निरन्तररूपमा र अनिरन्तररूपमा हुने गर्दछ । निरन्तर भैरहने परिवर्तन व्यवस्थापन गर्न सरल हुन्छ भने अनिरन्तर वा घटनाकोरूपमा आउने परिवर्तन व्यवस्थापन गर्न कठिन हुन्छ । परिवर्तनलाई आत्मसात गर्न संगठनले संरचनागत, प्रक्रियागत र साँस्कृतिगत परिवर्तनहरू गनुपर्ने हुन्छ । परंपरागत सार्वजनिक प्रशासनको परिकल्पना स्थिर वातावरण कार्य गर्नका लागि गरिएको थियो । स्थिर वातावरणमा काम गर्न एक उचीत कार्यप्रणाली, एक कार्य सीप (वान बेष्ट वे) भए पुग्दथ्यो । स्थायी कर्मचारीतन्त्र, संगठन र कार्यविधि निर्माण गरि लक्ष्य हासिल गर्न संभव हुन्थ्यो । परिवर्तनको गतिको अगाडि हाम्रो परंपरागत स्थिर प्रशासन प्रणाली नलाग्ने भुत्ते खुकुरी जस्तो भएकोछ । परिवर्तनको आँधीको व्यवस्थापन गर्दै परिवर्तनलाई राष्ट्र र जनताको हीतमा रूपान्तरण गर्न प्रशासकीय उद्देश्य र ढाँचा, व्यवस्थापकीय स्वरूप र कर्मचारीको क्षमता र व्यवहार परिवर्तन अनुकुल बनाउन जरूरी भएकोछ ।

निर्णय प्रक्रियालाई सहभागितामूलक बनाउन, प्रतिस्पर्धात्मक प्रशासकीय वातावरणबाट उद्देश्य हासिल गर्न र नयाँ विचार र प्रविधिको उपयोग गर्न रेडटेपिज्मले बाधा पुऱ्यायो । बाधा हटाउन लागि लर्निङ संगठनहरूले वातावरणिय परिवर्तनसँग समायोजन गर्न संगठनात्मक लचकता, फराकिलो संगठनात्मक संरचना तथा नवपरिवर्तन आधार बन्यो । टिममा काम गर्ने प्रवृतिको विकासले पदसोपानका सबै सीमाहरू भत्किए । कार्यजटिलताले नेतृत्वलाई संगठन हाँक्न असजिलो बनायो । सुसूचीत उपभोक्ताका माँग र दवावहरू बढे । यसकारण प्रशासकीय र व्यवस्थापकीयदृष्टिले परिवर्तनको व्यवस्थापन अपरिहार्य बन्यो ।

संगठनको उद्देश्य, कार्यप्रणाली तथा प्रविधिलाई परिवर्तन अनुकुल बनाउनु परिवर्तन व्यवस्थापन गर्नु हो । परिवर्तन व्यवस्थापन भनेको परिवर्तनलाई आफनो अनुकुल बनाउनु वा परिवर्तनको प्रभावबाट संगठनलाई लाभान्वित गर्नु तथा कर्मचारीलाई परिवर्तन आत्मसात गर्न सक्षम बनाउनु हो । परिवर्तन व्यवस्थापन एक औजार हो, प्रक्रिया हो र विधि हो जस्ले संगठनको उद्देश्य प्राप्त गर्न संगठनको जनशक्तिलाई उत्प्रेरित गर्दछ । मूलभूतरूपमा परिवर्तन व्यवस्थापन भनेको कर्मचारीलाई परिवर्तन स्वीकार गर्न सक्षम बनाउनु हो । परिवर्तन व्यवस्थापनले संगठनात्म्क लक्ष्य परिवर्तन, संगठनात्मक पुर्नसंरचना, कार्यप्रणाली सुधार, नयाँ प्रविधिको अवलम्वन, संगठनात्मक कार्यसँस्कृति र कर्मचारीको व्यवहार परिवर्तनको माँग गर्दछ । यस्ले व्यक्ति, टीम तथा संगठनलाई संगठनात्मक परिवर्तनको लागि तयार बनाउने र सहयोग गर्ने गर्दछ ।

परिवर्तनका संबन्धमा संगठनमा दुई किसिमका तागतहरू हुन्छन् । एउटा तागत परिवर्तनकामी हो भने अर्को परिवर्तन विरोधी । परिवर्तनकामी तत्वहरूमा राज्य शासन प्रणालीमा परिवर्तन, प्रतिस्पर्धी संगठनात्मक कार्यवातावरण, नयाँ स्रोतसाधनको उपलब्धता, प्रविधि परिवर्तन तथा सेवाग्राहीको नवीन माँगहरू पर्दछन्

>>> बाँकी ६ पेजमा

भने परिवर्तन विरोधी तत्वहरूमा अपुग सीप, जटिल कार्यसंस्कृति, परिवर्तनको परिणामको डर, कर्मचारीको भूमिका परिवर्तनको भय, सुरक्षाको अन्योलता, कर्मचारीको अधिकार, बृति विकास र प्रतिष्ठामा हुने ह्रास जस्ता तत्वहरू पर्दछन् । परिवर्तनका पक्षधर तत्व र परिवर्तनका प्रतिरोध गर्ने तत्वहरूलाई संगठनात्मक भिजन, मिसन उद्देश्य लक्ष्य परिवर्तन, मानव व्यवहार परिवर्तन, कार्यजिम्मेवारी परिवर्तन, संगठनात्मक संरचना र संगठनात्मक संस्कृति परिवर्तन र सामञ्जस्य गरि संगठनमा परिवर्तन ल्याउनु नै परिवर्तन व्यवस्थापन हो ।

परिवर्तन व्यवस्थापनका रणनीतिहरू

परिवर्तन व्यवस्थापनका लागि विद्वानहरूले आफनो आफनो राय सिद्धान्त रणनीतिको रूपमा दिएकाछन् । परिवर्तन वयवस्थापनकालागि प्रोसी फाउण्डरले परिवर्तनको जानकारी, परिवर्तनका लागि सहभागी बन्ने ईच्छा, परिवर्तनको ज्ञान, परिवर्तन कार्यान्वयन गर्ने क्षमता र सकारात्मक व्यवहार तथा परिवर्तनलाई भरपर्दो बनाउन सर्मथन गर्ने एडिकेएआर मोडल पेश गरेकाछन् । विलियम ब्रिजको तीन चरण परिवर्तनको महसुस, अनिश्चितत र कन्फ्युजन तथा स्वीकार ब्रिज मोडल हो भने म्याकिन्सेको सेभेन एस मोडलमा परिवर्तनका लागि साझा मूल्य विकास, रणनीतिको विकास, संगठन परिवर्तन, प्रणाली परिवर्तन, तौरतरिका परिवर्तन, कर्मचारीको ज्ञान र व्यवहार तथा सीप परिवर्तन रणनीति सुझाएकाछन् । प्रसिद्ध मनोविज्ञानबेत्ता कुर्त लिउनले अनफ्रिजिङ (परिवर्तनको आवश्यकता महसुस), परिवर्तन (आवश्यक परिवर्तन गर्ने) र पुनफ्रिजिङ (प्रतिरोधको समाधान गर्दै संगठनमा पुनःस्थिरता कामय गर्ने) रणनीति सुझाएकाछन् ।

परिवर्तन प्रतिरोधका कारणहरू

परिवर्तन प्रतिरोध व्यक्तिगत र संगठनात्मकरूपमा हुने गर्दछ । संघीय शासन प्रणालीमा कर्मचारी समायोजनगर्दा संघ, प्रदेश र स्थानीयतहमा गई सकेपछि वृति विकास के हुने जस्ता अहं अनिश्चितताका कारण कर्मचारी खटाएको ठाँउमा जान नचाहने, गईहाले पनि त्यहाँ बसिरहन नचाहने तथा कतिपय प्रदेश तथा स्थानीयतह सरकारले संघबाट खटिएको कर्मचारीलाइ हाजिर हुन नदिने वा हाजिर नगराउने परिस्थिति देखिएका थिए र छन् ती व्यक्तिगत र संगठनात्मक प्रतिरोधका उदाहरण हुन् । जिम्मेवारी बदलिने, परिवतृनको प्रभावबाट असुरक्षा बढने, परिवर्तनको उद्देश्य अस्पष्ट हुने, परिवर्तनप्रति फरकफरक बुझाई, यथास्थितिमा रमाउने वानी, सिक्न नखोज्ने प्रवृति, अधिकार, आय सम्मान घटने डर, अनिश्चितता, सहज सूचना प्रवाहको कमी, परिवर्तनलाई वृति अनुकुल नदेख्ने जस्ता कारणहरूले व्यक्ति परिवर्तनको प्रतिरोध गर्नेगर्दछ । त्यस्तै संगठनात्मक जिम्मेवारी बदलिने, शक्तिसंबन्ध परिवर्तन हुने, स्रोतसाधनमा रहेको पकड गुम्ने, संगठनात्मक विशेषज्ञतामा ह्रास आउने, संगठनात्मक संरचना, कार्यप्रणाली तथा संगठनात्मक संस्कृति र व्यवहार परिवर्तन गर्नुपर्ने कारण संगठन परिवर्तनको प्रतिरोध गर्ने गर्नुपर्दछ । संघीय शासन प्रणालीअनुरूप संघ, प्रदेश र स्थानीयतहमा रहने कार्यालय गरि संगठनात्मक परिवर्तन गर्न समय लागेको यही कारण थियो ।

परिवर्तन प्रतिरोध न्यूनीकरणका उपायहरू

भन्ने गरिन्छ, हिमालय परिवर्तन गर्न सकिएला तर मान्छेको दिमाग बदल्न महाकठिन हुन्छ । परिवर्तनलाई सहजताकासाथ कार्यान्वयन गर्न कर्मचारीलाई परिवर्तनको आवश्यकता, उद्देश्य, योजना, प्रभावका विषयमा शिक्षा, तालिम दिने र सम्झाउने, कर्मचारीलाई परिवर्तनको प्रक्रियामा सहभागि गराउने, कर्मचारीलाई परिवर्तन स्वीकार गर्न काउन्सेलिङ गर्ने तथा नयाँ सीप विकास र नयाँ ठाँउमा काम गर्ने आत्मवल विकासमा सहयोग गर्ने, कर्मचारीलाई मनाउन कतिपय अवस्थामा विषयवस्तु घुमाउरोपारले भन्ने तथा प्रतिरोधी समूहको मुख्य व्यक्तिलाई भूमिका दिने, अस्पष्टरूपमा शक्ति प्रयोगको ध्याँस दिने, कर्मचारीलाई मर्का परेको कारण क्षतिपूर्ति दिने (समायोजनगर्दा एक तह बृद्धि वा ग्रेड बृद्धि), संगठनमा सिक्ने वानी विकास गर्ने, टीममा काम गर्ने संस्कृति विकास गर्ने, परिवर्तनको योजना बताउने र पर्दशन समेत गर्ने, परिवर्तन गर्न नहतारिने, परिवर्तनवाट देखिने भविष्यको विश्लेषण गर्ने तथा परिवर्तनका मूल्यहरू स्पष्ट गर्ने गर्नुपर्दछ । साथै, परिवर्तन प्रक्रियालाई पारदर्शी बनाउने, कर्मचारीसँग वार्ता गरि साझा मूल्य र रणनीति बनाउने, नवीन कार्यशैली र व्यवहारलाई पुरस्कृत गर्ने, परिवर्तनका लागि आवश्यक अध्ययन अनुसन्धान गर्ने र परिवर्तन व्यवस्थापनको लागि परिवर्तन एजेन्टको व्यवस्था गर्नेगर्न सकिन्छ ।

निजामती सेवामा परिवर्तन व्यवस्थापन

निजामती सेवा परंपरावादी छ । भाग्यवादी सोचाईबाट सञ्चालन भैरहेकोछ । परिवर्तनलाई अवसरको रूपमा नलिने र समस्याको रूपमा लिने रोग छ । संगठनमा नवीन प्रयोगलाई हतोत्तसाही गर्ने गरिन्छ । संगठन तर्दर्थवादमा सञ्चालन हुने र कुनै रणनीतिक भिजन भएको पाईदैन् । निजामती प्रशासनको नेतृत्व संगठनात्मक कार्यवातावरणप्रति संवेदनशील पाईदैन् । परिवर्तनहरू माथिबाट लादने गरिन्छ, पारदर्शिता छैन् । कतिपय परिवर्तनहरू स्वाथी व्यक्ति चाहनाअनुरूप हुनेगर्दछ । नवीन अग्रसरता र प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने भन्दा आफ्नै लागि चुनौति संझने गर्ने गरेको पाईन्छ । परिवर्तनको लागि धेरै वकालत गरे पनि परिवर्तन नगर्ने प्रवृति हावी हुनेगरेकोछ । निजामती सेवामा जोखीम लिएर निर्णगर्ने वा काम गर्ने वातावरण छैन् । परिवर्तनका लागि कर्मचारीलाई सशक्तिकरण गर्ने नीति, योजना र तालिम कार्यक्रम छैन् । यथास्थितिमा रमाउने, संगठनात्मक संस्कृति परिवर्तन विरोधी तथा परिवर्तन प्रतिरोध न्यूनीकरणका उपाय अवलम्वन नगर्ने कारण परिवर्तनको प्रतिरोध हुन्छ र परिवर्तन गर्नु भनेका निजामती सेवामा फलामको च्यूरा चपाएभन्दा कठिन हुन्छ ।

कर्मचारी प्रशासनले अत्यन्त गतिशिल समाजमा काम गर्नुपर्ने भएकाले यथास्थिति सोंच, क्षमता, व्यवहार, संस्कृति र लक्ष्यको अर्थ छैन् । परिवर्तनलाई अपरिहार्य आवश्यकता संझेर परिवर्तनकामी कर्मचारी र परिवर्तनमूलक कार्यसंस्कृतिको विकास गर्दै हरेक परिवर्तनलाई सहजताका साथ ग्रहण गर्ने निजामती सेवाको विकास आजको आवश्यकता हो ।

(मधेश दर्पण फिचर सेवा)

कमिशनको...

राजनीतिक दल, व्यवसायी र तामाकोशी तेस्रो सरोकार समितिलगायत जनताले क्षमता घटाउने सरकारको निर्णयको विरोध गर्दै आन्दोलनको कडा चेतावनी समेत दिएका छन् । संघीय संसदको प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेपाली कांग्रेसको जिल्ला समिति दोलखाले एक विज्ञप्ति जारी गर्दै तीन वर्ष अघि ६ सय ५० मेगावाट क्षमता भएको विस्तृत आयोजनाका डिपिआर भइसकेको आयोजनाको क्षमता घटाउँदै कमिसनको लोभमा आयोजना बेचिएको आरोप सरकारमाथि लगाएको छ । क्षमता घटाउने निर्णय तत्काल फिर्ता नलिएको खण्डमा कडा आन्दोलनमा जाने चेतावनी समेत दिएको छ ।

दोलखा जिल्ला समन्यव समितिका संयोजक डवल पाण्डेले दोलखा जिल्लाको समग्र विकासमा महत्वपूर्ण योगदान पुग्ने आयोजनाको क्षमता घटाउने निर्णय तत्कालि फिर्ता लिन माग गरेका छन् । त्यसैगरी भिमेश्वर नगरपालिकाका प्रमुख भरत केसीले समेत उर्जा मन्त्रालयले गुपचुप आयोजनाका क्षमता घटाउने निर्णय निन्दनीय भएको बताउँदै दुई सय मेगावाट क्षमताको मात्रा बनाउने, तेस्रो तामाकोशी आयोजना बन्न नदिने उद्घोष समेत गरेका छन् । तामाकोशी गाउँपालिकाका प्रमुख इश्वर चन्द्र पोखरेलले समेत विकासका काममा दोलखाबासी कहिल्यै विभाजित नभएको भन्दै तेस्रो तामाकोशी जस्तो बहुउपयोगी आयोजनाको क्षमता घटाउने निर्णय कार्यान्वयन गर्न कुनै हालतमा नदिने बताएका छन् । तामाकोशी त्रेस्रो सरोकार समितिले श्रावण १२ गते पत्रकार सम्मेलन नै गरेर क्षमता घटाउने सरकारको निर्णयको विरोध गरेको छ ।

जबरजस्ती आयोजना बनाउने कार्य गरिए जनस्तरबाटै प्रतिरोध गरिने भन्दै विगतमा एक नर्वेनियन कम्पनी स्टयाक्याष्ट नरकन्सटले ६ सय ५० मेगावाट क्षमतामा विद्युत उत्पादन गर्न सक्ने डिपिआर तयार गरेको थियो । ६ सय ५० मेगावाटको क्षमताको विद्युत उत्पादन गर्न एक खर्ब ३० अर्ब रूपैँया लाग्ने अनुमान त्यस बेला गरिएको भएपनि अहिले केही रकम बढ्न सक्छ । भट्टको कम्पनीले ६ सय ५० बाट घटाएर ३ सय ५ मेगावाट विद्युत उत्पादन

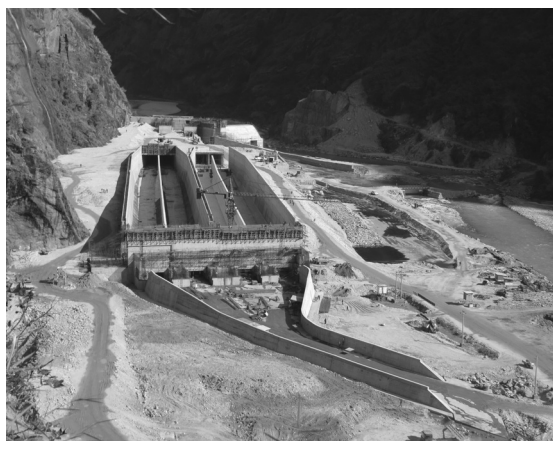

गर्ने गरी लाइसेन्स समेत लिइसकेको अवस्थामा उर्जा मन्त्रालयले फेरी १ सय ५ मेगावाट घटाएर २ सय मेगावाट मात्र विद्युत उत्पादन गर्ने गरी सरकारले अनुमति दिनु र त्यसै अनुरूपको सम्झौता गर्नुले सरकारको नियतमाथि नै प्रश्न उठेको छ । किन र के कारण क्षमता घटाउनु पऱ्यो र लाइसेन्स लिइसकेपछि फेरी किन घटाउनुपऱ्यो ? त्यसको जवाफ उर्जामन्त्री र उर्जा मन्त्रायले जनतालाई दिनु किन आवश्यक ठानेन हँ ?

कांग्रेस...

नत संसदमै प्रभावकारी भूमिका खेल्न सकेको छ नत पार्टीलाई नै एक ढिक्का बनाएर अघि बढ्न । पार्टीभित्र संस्थापन पक्ष र इतरपक्ष भनेर गुट सिर्जना गरिएको छ । ती गुटभित्रपनि सभापति शेरबहादुर देउवालाई संस्थापन पक्ष भनिने गरिएपनि त्यहाँपनि गुट रहेको र बरिष्ठ नेता रामचन्द्र पौडेल गुट, शशांक कोइराला महामन्त्री भएपनि त्यहाँ गुट रहेको र अन्य केही गुटहरू रहेकाले गर्दा नेपाली कांग्रेस खस्कँदो अवस्थामा पुगेको छ । नेपाली कांग्रेसले पार्टी गठन हुँदाको उदेश्य र विचारलाई त्यागेको हुनाले कांग्रेसप्रति जनताको समर्थन विस्तारै गुम्दै गएको छ । पार्टीगत स्वार्थ र व्यक्तिगत स्वार्थलाई कांग्रेसले अघि बढाएको हुनाले नै कांग्रेस आजको अवस्थामा पुगेको हो ।

पार्टीभित्र रहेका गुट उपगुटले गर्दा कांग्रेस पछिल्लो समयमा आफैँभित्र नराम्ररी फस्न सक्ने सम्भावना देखिएको छ । वरिष्ठ नेता रामचन्द्र पौडेल र केन्द्रीय सदस्य कृष्ण प्रसाद सिटौला गुटले अहिलेकै अवस्थामा महाधिवेशनमा जानुपर्ने अडान कांग्रेसको बैठकमा गरिरहेका छन् । अहिलेकै अवस्थामा महाधिवेशनमा गएको खण्डमा उनीहरूले सभापति देउवालाई पराजित गर्न सक्ने आंकलन गरेर नै आफू अनूकुल निर्णय गराउन लागि परेको कांग्रेसी एक सूत्रले बताए पनि आउँदो फागुन महिनाभित्रमा महाधिवेशन हुन नसक्ने भएकाले सभापति देउवाले जुनसुकै अवस्थामा पनि कांग्रेसको विधानले दिएको एकवर्ष पदावधि थप्न सक्ने सम्भावना रहेको त्यो सूत्रको दाबी रहेको छ । मुलुक यतिबेला बाढी, पहिरो र डुबानमा परेको बेला जनताको सेवाको लागि खटिनुपर्ने प्रमुख विपक्षी दल आफ्नै पार्टीभित्रको रडाको मिलाउनका व्यस्त रहेको हुनाले उसले प्रमुख प्रतिपक्षी भूमिका समेत निभाउन सकेको देखिँदैन । बाढी, पहिरो र डुबानका बेला सरकारका कमी कमजोरीलाई केलाएर संसदमा त्यस्ता कुरा राख्नुपर्ने र सरकारलाई जनताको पक्षमा काम गर्न बाध्य पार्नुपर्ने बेलामा आफ्नै पार्टीभित्रको रणभुल्लामा कांग्रेस अलमलिनु भनेको कांग्रेसको असफल उदेश्य र विचारविहिन अवस्था बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन ।

रंगीन खबर

सिंगापुर पराजित हुँदै नेपाल एसियन छनोटबाटै बाहिरियो

टि-२० विश्वकपको फाइलनसरहको खेलमा नेपालले आयोजक सिंगापुरसँग निकै खराब प्रदर्शन गऱ्यो । इन्डियन एसोसिएशन मैदानमा भएको खेलमा सिंगापुरसँग ८२ रनले पराजि हुँदै नेपाल विश्वकपको ग्लोबल छनोटमा पुग्न असफल भयो ।

नेपाललाई पराजित गरेको सिंगापुर एसियन छनोटको शीर्ष स्थानमा रहँदै युएईमा आयोजना हुने टि-२० विश्वकपको ग्लोबल छनोटमा स्थान बनाउने सफल भएको छ । ग्लोबल छनोटमा १३ टिम सहभागी हुनेछन्, जसमध्ये ६ टिम अस्ट्रेलियामा सन् २०२०मा आयोजना हुने विश्वकपका लागि छनोट हुने छन् ।

आइतबार सिंगापुरविरूद्ध नेपाल बलिङ, ब्याटिङ र फिल्डिङ तीनै क्षेत्रमा

कमजोर साबित भयो । सधैं उत्कृष्ट बलिङ गर्ने टिमका रूपमा परिचत नेपालले सिंगापुरविरूद्ध भने त्यो छवि कायम राख्न सकेन ।

टस जितेर पहिला ब्याटिङ गरेको सिंगापुरका ब्याट्सम्यानले नेपाली बलरविरूद्ध आक्रामक ब्याटिङ गर्दै प्रतियोगिताकै उच्चस्कोर बनाए । सिंगापुरले निर्धारित २० ओभरमा १९१ रन बनाएको थियो । १९२ रनको विशाल १९२ रनको विशाल लक्ष्य पछ्याएको नेपालले पुनः एकपटक कमजोर ब्याटिङ प्रदर्शन गऱ्यो र ८२ रनको फराकिलो अन्तरले पराजित भयो । विशाल लक्ष्य पछ्याउँदा उत्कृष्ट सुरूवात गरेर पनि मध्यक्रम सम्हालिन नसक्दा नेपाल पराजित भयो । नेपालले १५ ओभरमा अलआउट हुँदै १०९ रन मात्र बनायो । नेपाललाई ओपनरद्वय पारस खड्का र ज्ञानेन्द्र मल्ले उत्कृष्ट सुरूवात दिलाएका थिए । उनीहरूले ३ ओभरमा २७ रनको साझेदारी गरेका थिए । तर, त्यसपछि मध्यमक्रमका कुनै पनि ब्याट्सम्यान क्रिजमा टिक्न नसक्दा नेपालको स्थित दयनीय बनेको थियो ।

मध्यक्रमका ब्याट्सम्यन शरद भेषावरकले ७ र रोहितकुमार पोडेलले ५ रन रन बनाए भने विनोद भण्डारीले ९ रन मात्र बनाउन सके । यस्तै करण केसी डटआउट भए । नेपालका लागि ज्ञानेन्द्र मल्लले सर्वाधिक ३९ रन बनाए । उनले २१ बलमा ४ चौकार ३ छक्का प्रहार गर्दै ३९ रन बनाए । यस्तै, दीपेन्द्रसिंह ऐरीले २३, पारस खड्काले १२ रन र सोमपाल कामीले ११ रन बनाए ।

ज्ञानेन्द्रले छैठौं ओभरको सुरूवाती ४ बलमा बाउन्ड्री प्रहार गर्दै सिंगापुरका बलरलाई दबाब दिएका थिए । उनले ती चार बलमा २ चौका र २ छक्का प्रहार गरेका थिए । नेपालको इनिङ ध्वस्त बनाउने क्रममा सेल्लाडोर विजयकुमारले सर्वाधिक ४ विकेट लिए । उनले ४ ओभरमा २५ रन मात्र खर्चिए । यस्तै, विनोथ बास्करणले २, जनक प्रकाश, अम्जाद महबुब र अनन्था कृष्णले समान १ विकेट लिए । यसअघि इन्डियन एसोसिएशन मैदान टस जितेर पहिला ब्याटिङ गरेको सिंगापुरले डेविड र रोहन रंगराजनको विस्फोटक ब्याटिङमा १९१ रनको विशाल योगफल बनायो । उसका लागि टिम डेविडले सर्वाधिक ७७ रन बनाए भने रोहन रंगराजनले ४९ तथा मनप्रित सिंहले ४२ रनको विस्फोटक पारी खेले ।

डेविडले ४३ बलमा ८ चौका र ३ छक्का प्रहार गर्दै ७७ रन बनाएर आउट भए भने रंगराजनले ३३ बलमा ३ चौका र ४ छक्का प्रहार गर्दै ४९ रन बनाए । यस्तै मनप्रित सिंहले २७ बलमा ३ चौका र २ छक्का प्रहार गर्दै ४२ रन बनाए ।

नेपालका लागि अभिनाश बोहराले सर्वाधिक ४ विकेट लिए । उनले ४ ओभरमा ३५ रन खर्चिए । यस्तै करण केसीले २ विकेट लिए । सिंगापुरविरूद्ध नेपाली स्पिनर भने महँगो साबित भए । अघिल्लो खेलमा उत्कृष्ट बलिङ गरेका बसन्त रेग्मीले सिंगापुरविरूद्ध ४ ओभरमा विना विकेट ५४ रन दिए भने सन्दीप लामिछानेले ३ ओभरमा विना विकेट ३५ रन दिए ।

फिफा वर्ष खेलाडीमा फेरि मेसी र रोनाल्डोको भिडन्त

फिफा वर्ष खेलाडीका लागि दुई स्टार खेलाडी बार्सिलोनाका लियोनल मेसी र युभेन्टसका क्रिस्टियानो रोनाल्डोबीच भिडन्त हुने भएको छ । फिफाले बुधबार बेलुकी सार्वजनिक गरेको उत्कृष्ट १० को सूचीमा मेसी र रोनाल्डो स्थान बनाउन सफल भएका छन् । रोनाल्डो र मेसीसँगै लिभरपुलका भर्गिल भान डाइक, मोहम्मद सलाह र साडियो माने उत्कृष्ट १० को मनोनयनमा स्थान बनाउन सफल भएका छन् । यस्तै, चेल्सीको इडेन हाजार्ड, टोटनह्यामका ह्यारी केनका साथै आयाक्सका फ्यांकी डे जोङ र म्याथिज डे लिट पनि सूचीमा परेका छन् ।

यसैगरी पेरिस सेन्ट जर्मेनका किलियन एम्बाप्पे पनि फिफा वर्ष खेलाडीको उत्कृष्ट १० को मनोनयनमा परेका छन् । यता विश्वकै महँगा खेलाडी नेमार भने लागतार दास्रो वर्ष फिफा वर्ष खेलाडीको मनोनयनमा पर्न असफल भएका छन् ।

बुधबार सार्वजनिक भएको उत्कृष्ट १० को मनोनयनमा युरोपियन च्याम्पियन लिभरपुलका सर्वाधिक ३ खेलाडी परेका छन् । यस्तै, अविश्वसनीय रूपमा च्याम्पियन्स लिगको सेमिफाइलनको यात्रा तय गरेको आयाक्सका २ खेलाडी परेका छन् । यस्तै इंग्लिस प्रिमियर लिग च्याम्पियन म्यान्चेस्टर सिटीका कुनै पनि खेलाडी मनोनयनमा पर्न असफल भए । गत वर्षका फिफा वर्ष खेलाडी रियल म्याड्रिडका लुका मोड्रिच पनि मनोनयनमा पर्न सकेनन् । यस वर्ष रोनाल्डो, भान डाइक र मेसीलाई फिफा वर्ष खेलाडीको प्रमुख दाबेदारका रूपमा हेरिएको छ ।

कर्पोरेट

● प्रभु बैंकका २ नयाँ शाखा

प्रभु बैंक लिमिटेडले २ नयाँ शाखा कार्यालय सञ्चालनमा ल्याएको छ । बैंकले पर्वतको मोदी गाउँपालिका वडा नं. ६ स्थित डिमुवा र कास्कीको अन्नपुर्ण गाउँपालिका वडा नं. ७ स्थित बिरेठाँटीमा नयाँ शाखा कार्यालय संचालनमा ल्याएको हो । उक्त कार्यालयहरूमध्ये डिमुवा शाखा कार्यालयको मोदी गाउँपालिकाका अध्यक्ष प्रेम शर्मा पौडेल र बिरेठाँटी शाखा कार्यालयको अन्नपुर्ण गाउँपालिकाका अध्यक्ष घनश्याम चपाईले उद्घाटन गरे ।

बैंकको शाखा सञ्जाल विस्तारबाट बैंकिङ्ग पहुँचभन्दा टाढा रहेका सेवाग्राहीहरू बैंकिङ्ग पँहुचभित्र आउनुका साथै सम्बन्धित क्षेत्रको आर्थिक विकासमा महत्वपूर्ण योगदान पुग्ने हुनाले प्रभु बैंकको गुणस्तरीय सेवा उपभोग गर्ने अवसर नगुमाउन उपस्थित सर्वसाधारणहरूलाई आग्रह समेत गरे ।

बैंकका डिमुवा र बिरेठाँटी शाखा कार्यालयको स्थापना तथा सञ्चालनबाट स्थानीय तहका सेवाग्राही, सर्वसाधारण, विभिन्न किसिमका व्यवसायिक एवं व्यापारिक फर्म, कम्पनी तथा संघ संस्थाले बैंकको गुणस्तरीय सेवा उपभोग गरी लाभान्वित हुनेछन् ।

● ग्लोबल आइएमई बैंकको विशेष साधारणसभा

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेडको विशेष साधारण सभा सम्पन्न भएको छ । साधारणसभाले हाथवे फाइनान्स कम्पनी लिमिटेडलाई प्राप्ति (एक्विजिशन) गर्ने विशेष प्रस्ताव पारित गरेको छ । मंगलबार भएको विशेष साधारण सभाले हाथवे

फाइनान्स कम्पनीलाई प्राप्ति गर्ने सम्बन्धी सम्झौतापत्र स्वीकृत गर्दै कम्पनी प्राप्ति गर्न अन्तिम स्वीकृति प्रदान गरेको हो ।

साधारण सभाले प्राप्ति प्रयोजनका लागि मूल्यांकन कर्ताबाट प्राप्त सम्पत्ति, दायित्व तथा कारोबार मूल्याङ्कन प्रतिवेदनका आधारमा निर्धारण गरिएको शेयर स्वाप अनुपात स्वीकृत गरेको छ । प्रतिवेदन अनुसार हाथवे फाइनान्स कम्पनीको १०० कित्ता शेयरलाई ग्लोबल आइएमई बैंकको ४२ कित्ता शेयर प्रदान गर्ने गरी शेयर स्वाप अनुपात स्वीकृत भएको छ । विशेष साधारण सभामा बोल्दै ग्लोबल आइएमई बैंकका अध्यक्ष चन्द्रप्रसाद ढकालले ग्लोबल आइएमईले बैंकको शाखा सञ्जाल र पूँजीगत आधार समेत सुदृढ गरी प्रतिस्पर्धी क्षमताको विकास गर्दै गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नको लागि प्राप्तिमा गएको बताए । नेपाल सरकारले ल्याएको ठूला बैंकहरूलाई मर्जर गरी देशको अर्थतन्त्रलाई मजबुद बनाउने नीतिलाई सफल पार्नु बैंकको कर्तव्य रहेको बताउँदै उनले बैंक मर्जरमा जाँदा बैंकका शेयरधनी तथा आम ग्राहकको हितलाई केन्द्रमा राखिएको समेत बताए ।

हाथवे फाइनान्सको प्राप्ति पछि ग्लोबल आइएमई बैंकको चुक्ता पूँजी १० अर्ब ४३ करोड ६५ लाख रूपैयाँ पुग्नेछ । यसका अतिरिक्त बैंकको शाखा सञ्जाल १४१, कूल निक्षेप १२५ अर्ब भन्दा बढी, कूल कर्जा ११४ अर्ब भन्दा बढी पुग्नेछ भने ग्राहक संख्या करिब ११ लाख पुग्नेछ । यस अघि ग्लोबल आइएमई बैंकले जनता बैंक नेपालसँग मर्जर सम्बन्धी सम्झौता पत्रमा हस्ताक्षर गरी मर्जर प्रकृया अगाडि बढाएको छ ।

● ज्योति बैंक र आइएमई पेबीच सम्झौता

ज्योति विकास बैंक र आइएमई पे बीच डिजिटल भुक्तानी सेवा प्रदान गर्नका लागि सम्झौता भएको छ। ग्राहकवर्गहरूलाई डिजिटल भुक्तानी सेवा अझ सहज बनाउनको लागि ज्योति विकास बैंकले आइएमई पेसँग उक्त सहकार्य सम्झौता गरेको हो । सम्झौता पत्रमा ज्योति विकास बैंकका तर्फबाट बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत मनोज कुमार झवाली तथा आइएमई पेका तर्फबाट आइएमई पेका डाइरेक्टर खिलेन्द्र पौड्यालले हस्ताक्षर गर्नुभएको हो । यस सम्झौता पश्चात ज्योति विकास बैंकका ग्राहकहरूले बैंकको मोबाइल बैंकिङ तथा इन्टरनेट बैंकिङ सेवा प्रयोग गरी आइएमई पेको प्लाटफर्ममा उपलब्ध सबै प्रकारका सेवाहरूको डिजिटल भुक्तानी गर्न सक्नेछन् ।

आइएमई पेको मोबाइल एप प्रयोग गरी बैंकका ग्राहकहरूले मोबाइल रिचार्ज, बिजुली र पानीको बिल भुक्तानी, इन्टरनेट तथा डिटिएच भुक्तानी, बीमाशुल्क भुक्तानी, फिल्म टिकेटिङ, प्लेन टिकेटिङ, होटेल रूम बुकिङ, अनलाइन सामान खरिद जस्ता थुप्रै सेवाहरू प्राप्त गर्नेछन् । हाल बैंकले ९७ शाखा कार्यालय, २ एक्सटेन्सन काउन्टर तथा ४० वटा मार्फत सेवा उपलब्ध गराउँदै आईरहेको छ भने यसै आर्थिक वर्षमा थप १२ वटा नयाँ शाखा संचालनमा ल्याउने प्रक्रियामा रहेको छ । साथै यस आर्थिक बर्ष भित्र नै अन्य थप २५ स्थानबाट समेत मार्फत सेवा प्रदान गर्ने तयारीमा रहेको छ ।

● सिटिजन्स बैंक र भेनस हस्पिटलबीच सम्झौता

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेड र मध्य बानेश्वर स्थित भेनस हस्पिटलबीच बैंकका ग्राहकहरूलाई अस्पतालको सेवा शुल्कमा विशेष छुट दिने सम्बन्धी समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको छ । यस सम्झौता पश्चात सिटिजन्स बैंकका डेबिट तथा क्रेडिट कार्डवाहक तथा कर्मचारीहरूले भेनस हस्पिटलमा उपचार गराउँदा विशेष छुट पाउँनेछन् ।

● ग्लोबल आइएमईले तीन दिनमै कर्जा दिने

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेडले ९.९९ प्रतिशत ब्याज दरमा घर कर्जा योजना ल्याएको छ । घर कर्जा आवेदन प्रकृया पूरा भएको ३ कार्य दिनभित्र कर्जा प्रवाह गरिने बैंकले जनाएको छ । सस्तो तथा सरल किस्ताबन्दीमा घर बनाउने, खरीद गर्ने तथा अन्य बैंक बित्तीय संस्थाबाट उपभोग गरिरहे को घर कर्जा सार्ने प्रयोजनको लागि आमग्राहकलाई लक्षित गरी बैंकले यो योजना ल्याएको हो ।

यस योजना अन्तर्गत सेवाग्राहीले १५ वर्षसम्मको अवधिका लागि १ करोड ५० लाख रूपैयाँसम्म कर्जा लिन पाउनेछन् । यो योजना निश्चित अवधिको लागि रहने र बैंकका सबै शाखाबाट उपलब्ध हुने बैंकले जनाएको छ । आफ्ना ग्राहकको सुविधालाई मध्यनजर गर्दै बैंकले यस्ता सरल तथा सहज किसिमका कर्जा योजनाहरू ल्याउने गरेको छ ।

ग्लोबल आइएमई बैंकले सबै क्षेत्र र वर्गसम्म बैंकिङ्ग सेवाको पहुँच पुऱ्याउने उद्देश्यले विभिन्न स्थानमा शाखा, एक्सटेन्सन काउण्टर तथा शाखारहित बैंकिङ सेवा मार्फत आफ्ना ग्राहकहरू माझ सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको छ ।

रंगीन खबर

आस्था बनिन् मिसेस आइकन

'मिसेस नेपाल आईकन २०१९' को उपाधि ललितपुरकी आस्था राणाले जितेकी छिन् । जमलस्थित राष्ट्रिय नाचघरमा आयोजित प्रतियोगितामा मन्दिरा अधिकारी मोष्ट ट्यालेन्ट उपाधि सहित फष्टरनर अप र अस्मिता गौतम मिसेस ब्युटिफुल सहित सेकेन्ड रनरअप घोषित भए ।

यसैगरी मिसेस नेपाल आईकन आस्थाले अन्य तीन उपाधि पनि जितिन् । उनले मिसेस च्याम्वाक, मोष्ट फोटोजेनिक र मोष्ट पपुलर उपाधि पनि जितन् । एएनपी मिडिया हाउसद्धारा आयोजित प्रतियोगितामा अभिनेत्री सञ्चिता लुइँटेल, आइडल स्कूलका संस्थापक निर्देशक पूर्ण लामा, सञ्चारकर्मी तथा कलाकार सूर्य चन्द, संगीतकार सरोज प्याकुरेल, एलिजा महर्जन, चन्दा थापा गिरी लगायत निर्णायक रहेका थिए ।

साहिमाको गीतमा नीताको नृत्य

गायिका सहिमा श्रेष्ठले नयाँ तीज गीत ल्याएकी छिन् । राजधानीमा एक कार्यक्रमका अयोजना गर्दै साहिमको नयाँ गीत 'हर हर महादेव' सार्वजनिक गरियो । सन्तोष श्रेष्ठको संगीत रहेको गीतमा शब्द अमर वान्तुको रहेको छ । गीतको भिडियोमा अभिनेत्री नीता ढुंगानाले नृत्य गरेकी छन् । गायिका श्रेष्ठले पनि उनलाई नृत्यमा साथ दिएकी छन् ।

गीतमा सुयोग्य पति माग्दै हरेक वर्ष तिजमा व्रत बसेका युवतीको कथा छ । पवित्रा आचार्यले गीतको भिडियो निर्देशन गरेकी हुन् । अघिल्ला बर्षको तीज गीत झैं यो पनि दर्शकले रूचाउनेमा कार्यक्रममा साहिमाले बताइन् ।

फिल्म निर्देशन गर्दै शिवहरि

हास्यकलाकार शिवहरि पौड्यालको निर्देशनमा चलचित्र लक्का जवान बन्ने भएको छ । बुधबार एक कार्यक्रमको आयोजना गर्दै चलचित्रको औपचारिक निर्माण घोषणा गरिएको हो । फिल्म 'आमा बंगलामुखी फिल्म प्रोडक्सन'को ब्यानरमा बन्न लागेको हो । फिल्ममा ध्रुवदत्त र अनुसुयषा श्रेष्ठको प्रस्तुतीमा बन्ने चलचित्रमा किरण केसी, दीलिप रायमाझी र शिवहरि पौडेल कार्यकारी निर्माताका रूपमा छन् । सुरेन्द्र केसी र दीपेन्द्र खनिया चलचित्रका सह-निर्माता हुन् ।

कमेडी जनरामा निर्माण हुने यो चलचित्रमा किरण केसी, दीलिप रायमाझी, शिवहरि पौडेल, सुरेन्द्र केसी, वर्षा सिवाकोटी, प्रियंका कार्की, राजाराम पौडेल, सलोन बस्नेत लगायतको अभिनय रहनेछ । भदौ पहिलो साताबाट छायांकनमा जाने भनिएको यो चलचित्रले चैत ७ गतेलाई आफ्नो रिलिज मिति समेत पक्का गरेको छ ।

यति एअरलाइन्सले ल्यायो नयाँ जहाज

यति एअरलाइन्सले नयाँ बिमान थपेको छ । यतिले पाँचौ एटीआर ७२-५०० विमान ल्याएको हो । गत शनिबार एमएसएन ७४० तथा ९एन-एएनजी उक्त बिमान बैंककबाट दिउँसो १:३० बजे त्रिभुवन अन्तराष्ट्रिय बिमानस्थलमा अवतरण गरेको हो ।

थपिएको विमानले 'भिजिट नेपाल २०२०' मा नेपाल सरकारको २० लाख पर्यटक आगमनको लक्ष्य हासिल गर्न मद्दत मिल्ने विश्वास एयरलाइन्सले लिएको छ । एटीआर ७२-५०० एक फ्रान्सेली-इटालियन कंसोर्टियम एटीआरद्वारा निर्मित ट्वीन इन्जिन टर्बोप्रोप बिमान हो । यसको निर्माण र प्रदर्शनका कारण एटीआर ७२ विश्वमै सवैभन्दा सफल क्षेत्रिय क्यारियर बनेको छ । साथै एटीआर ७२ले विश्व बजारमा आफ्नो उपस्थिती बलियो बनाउँदै गइरहेको छ ।

एटीआर ७२-५०० दुई प्राट एण्ड व्हिट्नी पीडब्ल्यू १२७ इन्जिनहरूद्धारा संचालित छ । बिमान हामिल्टन स्ट्यान्डर्ड कम्पोजिट प्रोपेलरहरूबाट सुसज्जित छ । यी उच्च प्रविधियुक्त इन्जिन र प्रोपेलरहरू उत्कृष्ट प्रदर्शन, इन्धन बचत, उल्लेखनीय ध्वनीको कमी र कम ग्रीन हाउस ग्याँस उत्सर्जन जस्ता कुरा सुनिश्चित गर्दछन् ।

सन् १९९८ देखि उडान सुरू गरेको यति एअरलाइन्ससँग हाल एटीआर ७२-५०० वाहेक बिएई सिस्टमको जे४१ बिमान पाँच वटा र भगिनि संस्था तारा एअरको दुई वटा डोरनियर डीओ २२८ र चार वटा डिएचसी ६ ट्वीन अटर बिमानबाट नेपालको सबैभन्दा ठूलो हवाई संजालबाट आफ्नो सेवा प्रदान गरिरहेको छ ।

त्रिवीमा...

अनुसन्धान आयोगले विशेष अदालतमा मुद्दा दायर गरेको छ भने सो मुद्दाको टुँगो नलाग्दै हालै त्रिविविले गरेको प्राध्यापक बढुवामा पनि विवाद उत्पन्न भएको छ ।

विश्वविद्यालय सेवा आयोगका पदाधिकारीहरूले आफू अनूकूल हुने गरी नियम बनाउँदै आफन्तलाई बढुवा गरेर योग्य र सक्षम व्यक्तिलाई पाखा लगाएको आरोप लागेको छ । अर्थशास्त्र, शिक्षा, मानविकी, तथ्याँकशास्त्र, स्वास्थ्य र जनसंख्या शिक्षालगायतका विषयमा बढुवा गर्दा मनपरी गरेको आरोप लागेको छ । हालै सहप्राध्यापकबाट बढुवा भएका त्रिभुवन विश्वविद्यालयका रजिष्ट्रार डिल्ली उप्रेतीको बढुवाको नियुक्ति पनि आरोपको बीच रोकिएको छ । त्रिवि कार्यकारी परिषद्ले प्राध्यापकमा बढुवा भएका अन्य व्यक्तिलाई नियुक्ति दिने निर्णय गरेपनि उप्रेतीको सम्बन्धमा भने कुनै निर्णय गर्न सकेको छैन । अर्थशास्त्रका सहप्राध्यापक उप्रेती र बुटवल क्याम्पसका सहप्राध्यापक नुरजंग केसीलाई गत चैत्र २४ गते प्राध्यापकमा बढुवा गर्न त्रिवि सेवा आयोगले सिफारिस गरेको थियो । उप्रेती र केसीसँगै प्रतिस्पर्धामा रहेका सहप्राध्यापकद्वय नरेन्द्र कटुवाल र दिलनाथ फुयालले उक्त सिफारिस बदर गर्न माग गरिरहेका छन् । तत्कालिन अवस्थामा नेपाली कांग्रेस, नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रबीच भागवण्डा गरेर उपकूलपतिमा कांग्रेस समर्थक तिर्थराज खनियाँ, रजिष्ट्रारमा एमाले समर्थक उप्रेती र रेक्टरमा माओवादी समर्थक सुधा त्रिपाठीलाई नियुक्ति गरिएको थियो ।

विश्वविद्यालयका रजिष्ट्रार रहेका व्यक्ति नै बढुवाको प्रतिस्पर्धामा गएपछि उनैको जोडबलमा कार्यविधि परिवर्तन समेत गरेर उप्रेतीलाई बढुवा गर्ने निर्णय प्रतिस्पर्धामा रहेका अन्यले गरेका छन् । कुल समय, पूर्णांक नै थपघट गरेर उप्रेतीलाई बढुवा गर्ने निर्णय गर्नु नै गलत रहेको केसी र फुयालको आरोप रहेको छ । रजिष्ट्रार पदमा रहेका व्यक्ति समेतले नै नैतिकता देखाउन नसकेको भन्दै बढुवामा प्रतिस्पर्धा गर्ने भए उप्रेतीले पदबाट राजिनामा दिएर आउनुपदर्थ्यो । तर त्यसो हुन सकेन । यसरी त्रिवि कहिले कर्मचारी भर्नामा त कहिले प्राध्यापक बढुवामा विवादको घेरामा तानिँदै आएको छ । त्रिविविका उपकूलपतिसहित रजिष्ट्रार र रेक्टरको पदावधि सकिए लागेको र प्राध्यापकको बढुवा लिएर उप्रेती नै नेकपाको बलमा त्रिविको उपकुलपति बन्ने दाउमा रहेको त्रिवि सूत्रले बताएको छ ।

विष्ट...

प्रहरी कार्यालयले दिलिपलाई अपराधीका रूपमा सार्वजनिक गरेपछि महेन्द्रनगरमा आन्दोनलन चर्किएको थियो । दिलिपको डिएनए नमिलेपछि प्रहरीले २६ औं दिनमा प्रहरी हिरासतबाट मुक्त गरेको थियो । जिल्ला प्रहरी कार्यालय कञ्चनपुरका एसपीले अहिले पनि धेरै व्यक्तिमाथि अनुसन्धान भइरहेको बताउँदै एउटै व्यक्तिमाथि पटक पटक अनुसन्धान गर्न सकिने र निगरानीमा समेत राख्न सकिने अभिव्यक्ति दिएका छन् । गृहमन्त्री थापाले प्रहरीले अपराधमा संलग्न भएका व्यक्तिहरूलाई कानुनी दायरामा ल्याउन नेपाल प्रहरी सफल भएको बताएका भएपनि गत साल पूर्व राजदूत केशव झाको हत्यामा संलग्न भएका व्यक्तिहरूलाई प्रहरीले आजसम्म पक्राउ गरी कानुनी दायरामा ल्याउन सकेको छैन । गृहमन्त्री थापाले निर्मला पन्तको बलात्कार र हत्याका सम्बन्धमा अहिलेसम्म ५ सय ९९ जनाको डिएनए परीक्षण भइसकेको जानकारी समितिलाई दिएका छन् । सरकारले गतवर्ष आश्वासन दिएका ९वटा प्रश्नको जवाफ दिन गृहमन्त्री थापालाई समितिमा बोलाएकोमा गृहमन्त्री थापाले उक्त जानकारी गराएका हुन् । अनुसन्धान जारी रहेकोले निर्मला पन्तसम्बन्धी जानकारी सार्वजनिक नगरी दिन समेत सांसदहरूलाई आग्रह गरेका थिए । एकवर्षको समयमा समेत अनुसन्धान गर्न नसकेपछि समितिले गृहमन्त्रीबाटै जवाफ मागेको थियो ।

नेकपाभित्र...

छन् । केही दिन पहिला अध्यक्ष सहितका नेताहरूमा पार्टीको महत्वपूर्ण ३२ विभागहरू मध्येका १८ वटा विभाग तत्कालिन एमालेलाई दिने र १४ वटा विभागको प्रमुखमा तत्कालिन माओवादीलाई दिने सहमति भएको थियो ।

१८ वटा र १४ वटा विभागको प्रमुख पाएका तत्कालिन एमाले र माओवादीले आ आफ्ना भागमा परेका केही विभागहरूको प्रमुख तोकेपनि एमालेको भागमा परेको स्कुल विभागमा विवाद उत्पन्न भएको छ । सहमति गर्दा एमालेको भागमा परेको स्कुल विभागसम्बन्धी विवाद तत्कालिन माओवादी पक्षले निकालेको आरोप एमाले पक्षधरहरूको रहेको छ । पार्टी अध्यक्षद्वयले पटक पटक बैठक बसेर समस्याको समाधान खोजेपनि विवाद नसुल्टिएकै अवस्थामा अध्यक्षद्वय विदेश भ्रमणमा गएका र जाने भएपछि उक्त विवाद श्रावणभरी समेत साम्य नहुने पक्कापक्की भएको छ । पार्टीका केही विभागहरूमा प्रमुख र उपप्रमुख तोकिएपनि धेरै विभागहरूमा प्रमुख र उपप्रमुख तोक्न अध्यक्षद्वयलाई सकस परेको छ । स्कुल विभागका सचिवालय सदस्यद्वय इश्वर पोखरेल र नारायणकाजी श्रेष्ठले दाबी गरिरहेका बेला नेता वामदेव गौतम, घनश्याम भुसाल र डा. बेदुराम भुसालले समेत दाबी गर्दै आएपछि विवादले उग्ररूप लिएको छ । पार्टीका वरिष्ठ नेताहरू माधव नेपाल र झलनाथ खनाल, वामदेव गौतमलाई समेत विभागीय प्रमुख बनाइएपछि अहिले सचिवालय सदस्यहरूलाई विभागीय प्रमुख बनाउन नहुने धारणा समेत आएकोले नेकपा भित्रको विवाद चर्किने सम्भावना देखिएको छ । स्कुल विभागको जिम्मेवारी कसलाई दिने भन्ने निर्णइमा अध्यक्षद्वय केपी ओली र पुष्पकमल दाहालबीचमै सहमति हुन नसकेको हुनाले उनीहरू दुवै समस्यालाई थाती राख्दै विदेश जाने भएका छन् । प्रधानमन्त्री ओली स्वास्थ्य परीक्षणका लागि सिंगापुर र अर्का अध्यक्ष दाहाल व्यक्तिगत भ्रमणका लागि परिवारसहित दुवई गएकाले र जाने भएपछि नेकपाभित्रको विवाद तत्काललाई थाती रहेको प्रति केही नेता तथा कार्यकर्ताहरूले भने आक्रोश व्यक्त गर्न थालेका छन् ।

साल्ट ट्रेडिङ...

बनाइएका केही भवनहरू ध्वस्त भइसकेको र अनुदानमा फोटोकपी मेसिन, कागजजस्ता बस्तुहरू आएकोमा त्यस्ता बस्तुहरू पहिला नै विग्रिएका र केही भवनहरूमा नुन राखिएकोमा त्यस्ता भवनहरू समेत ध्वस्त भएका र एकाध भवनहरू २०७२ सालको भूकम्पले गर्दा ध्वस्त भएकाले मूल्यांकन गराउन सक्ने अवस्था नै नरहेको जनाउँदै त्यसै अनुरूप उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयलाई पहिला नै जानकारी गराई सकिएको बताउँदै आएको छ । साल्टमा निजी व्यवसायीहरूको बाहुल्यता रहेको र सरकारको २१.२८ प्रतिशत शेयर रहेकोले उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयका प्रतिनिधि समेत सञ्चालक समितिमा रहने भएकाले लाभांश वितरणमा उनको समेत सहमति रहेकोमा अहिले आएर भवनको मूल्यांकन नगराएको बहानाबाजी गरेर शेयरधनीहरूलाई लाभांश बाढ्ने कार्य रोक्नु निजी क्षेत्रका व्यवसायीहरूलाई हतोत्साहित गर्ने काम बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन । अन्य देशहरूले अनुदानमा बनाईदिएका भवनहरूको वा गोदामहरूको मूल्यांकन गरी त्यसलाई शेयरमा परिणत गराउ भन्ने कुनै हालतमा पनि न्यायसंगत हुन सक्दैन । तर अर्थ मन्त्रालय भने सरकारको नाममा अनुदान आएकोले त्यो अनुदान सरकारको शेयर मूल्यांकनमा आउनुपर्ने दाबी गरेको छ । २०७५/७६ को जेष्ठ २ गते साल्टले लाभांश वितरणको सहमतिका लागि उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयले अर्थ मन्त्रालयमा पत्र पठाएकोमा अर्थले असार १२ गते आपूर्ति मन्त्रालयलाई पत्र पठाउँदै जापान र भारत सरकारले सरकारको नाममा अनुदानमा गोदाम निर्माण गरेको हुनाले ती गोदामको मूल्यांकन गरी सरकारको शेयर कायम गर्न पत्र पठाएकोमा त्यससम्बन्धी कुनै कारबाही नभएकोले पुनः ताकेता गरेको उल्लेख गरेको छ । गत वर्ष पुसमा समेत अर्थले त्यसै अनुरूपको पत्र पठाएको थियो । त्यस्तो निर्णय भने तत्कालिन राजस्व सचिव शिशिर ढुँगानाले गरेका थिए । हाल उनी प्रधानमन्त्री कार्यालयमा कार्यरत रहेका छन् । सचिव ढुँगानाको निर्णय बद्नियत देखिएकोले कारबाहीस्वरूप उनलाई प्रधानमन्त्री कार्यालयमा सरूवा गरिएको थियो ।

तत्कालिन अवस्थामा सरकार, साल्ट टेडिङ्ग कर्पोरेशन र अनुदान उपलब्ध गराउने पक्ष गरी तीनपक्षबीच सहमति पत्रमा हस्ताक्षर गर्दा गोदाम घरको मूल्यांकन गरी गोदामले ओगटेको जग्गा सरकारलाई बेच्ने र त्यसको मूल्य सरकारले तोक्ने प्रष्ट व्यवस्था गरिएको छ । मूल्य तोक्ने समितिमा साल्टका प्रतिनिधि रहने प्रष्ट व्यवस्था समेत सम्झौता पत्रमा उल्लेख गरिएको छ । सम्झौता पत्रको दफा ७ मा जापान सरकारद्वारा अनुदान प्राप्त रकमले साल्टको जग्गामा गोदाम निर्माण गर्ने र सो गोदाम आपूर्ति मन्त्रालयको स्वामित्व रहने उल्लेख गरिएको छ । सम्झौतापत्रमा तत्कालिन नेपालका लागि जापानका राजदूत, नेपाल सरकार उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयका प्रतिनिधि सहसचिव र साल्ट टेडिङ्ग कर्पोरेशनका तत्कालिन महाप्रबन्धक हेमबहादुर मल्लले सही गरेका छन् ।

साल्टले मुलुकभरमै सरकारको अनुरोधमा सर्वसुलभ रूपमा नेपाली जनतालाई आयोडिनयुक्त नुन विक्रि वितरण गर्दै आएको छ । पछिल्लो समयमा केही काला व्यापारीहरूको प्रलोभनमा परेर सरकारले निजी क्षेत्रलाई समेत नुनको व्यापार खुल्ला गर्ने निर्णय गरेपछि अब नुनको मूल्यमा बृद्धि हुने र दुर्गमका जनताले आयोडिनयुक्त नुनसमेत खान नपाउने अवस्था सिर्जना भएको छ । विभिन्न मित्र राष्ट्रहरूले दिएको अनुदानलाई शेयरमा परिणत गर भनेर साल्टलाई भन्नु भनेको खाइसकेको खाना निकाल भन्नु सरह मात्र हो । सम्झौतापत्रमा उल्लेख गरिएनुसार साल्टको जग्गामा बनाइएका भवनहरू ध्वस्त भइसकेका हुनाले त्यस्ता गोदामहरूको मूल्यांकन गरी सरकारको शेयरमा बृद्धि गर भन्नु अर्थ मन्त्रालयको निर्णय आफैंमा हास्यास्पद रहेको छ । अर्थ मन्त्रालयका उच्च तहका पदाधिकारीहरूले निजी क्षेत्रका केही काला व्यापारीहरूसँग मिली साल्टलाई ध्वस्त पार्ने निर्णय गरेकाले अब त्यस विषयमा प्रधानमन्त्री केपी ओलीले नै चासो देखाउनु आवश्यक छ । यदि साल्टले नुनको व्यापार गर्न छोडिदिएको खण्डमा नेपाली जनताले नुन समेत खान नपाउने अवस्था सिर्जना हुन सक्छ । अबौं रूपैंया स्टकमा राख्न के निजी क्षेत्र तयार होलान् ? निजी क्षेत्रले फाइदाको लागि व्यापार गर्ने हो तर साल्टले घाटा खाएर भएपनि सरकारलाई सहयोग गरिरहेको बेला साल्टलाई नै ध्वस्त पार्ने निर्णय गर्नु जनतामाथिको घात बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन । साल्टले सरकारको निर्णय र आदेशलाई पालना गरी घाटाको नुनको व्यापार गरिरहेको छ । किन आफ्नै लगानी भएको संस्थालाई मारेर सरकार निजी क्षेत्रका व्यापारीहरूलाई पोस्न उद्धत रह्यो त्यो रहस्य विस्तारै खुल्दै जानेछ ।

यसकारण...

हो । पैसा र विदेशी प्रभावमाा अदालत चल्यो न्याय मर्‍यो भने देश अर्को चर्को विदोहको भूमरीमा पर्छ । यसकारण जसले जहाँ जहिले भ्रष्टाचार गर्छ, प्रत्येक नागरिकले त्यसको विरोध गर्नुपर्छ । यसैबीच राजेन्द्र लिंगदेन राप्रपा र राप्रपा संयुक्तलाई एकीकरण गरेर लैजाने अभियानमा पनि सक्रिय भएका छन् । जेठमा महाधिवेशन गर्ने निधो गरिसकेको राप्रपा र राप्रपा संयुक्त यही अधिवेनमा एकीकरण हुनसक्ने सम्भाबना बढेको बताउँछन् उनी ।

डुबेको नेवानिलाई बचाउ

काठमाडौं । अन्ततः प्रधानमन्त्रीको चर्को विरोधमा उत्रिसकेका योगेश भट्टराई पर्यटन मन्त्री बने । चुनाव जिताएर पठाउनु, योगेशलाई म मन्त्री बनाउँछु भनेर वचन दिएका केपी ओलीले योगेश भट्टराईलाई पर्यटन मन्त्री बनाए । आन्तरिक राजनीतिक दृष्टिकोणबाट माधवकुमार नेपाललाई साथमा लिन उनका पक्षमा योगेशलाई आफ्ना कट्टर बिरोधी भए पनि मन्त्री बनाउने काम गरेर यता वचन पूरा गरे, उता आफूलाई सन्तुलनमा राखे । नेपाल वायुसेवा निगम डुबेर निजीकरण गर्ने कि विदेशीलाई हिल्ला लगाउने चर्चा व्यापक बनेको छ । दुई थान वाइडबडी जहाज खरिदगर्दा ४ अर्व ३५ करोड भ्रष्टाचार भयो, सरकारले छानबिन रिपोर्ट नै थन्क्याइदियो । यो छानबिन गरेर भ्रष्टाचारीलाई सार्वजनिक गर्न र डुब्दै मर्न लागेको नेवानिलाई उतार्ने योजना ल्याउन सके भने योगेश भट्टराई मन्त्री बनेको काम लाग्ला । अन्यथा मन्त्री फेरिनुले के अर्थ राख्ला र ?

"आर्थिक सशक्तिकरणसहितको सामाजिक जागरण: ग्रामीण तथा शहरी महिलाको जीवनस्तर रुपान्तरण"

नेपाल सरकार
सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय
सूचना तथा प्रसारण विभाग

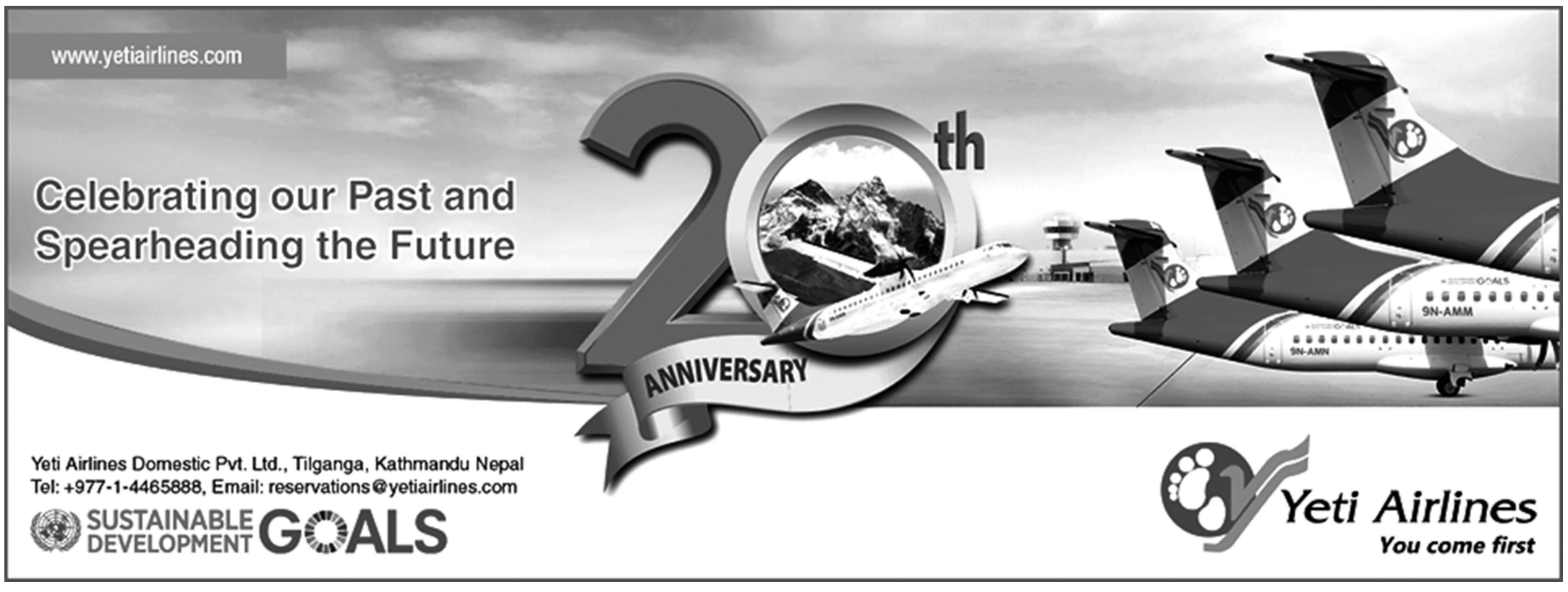

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७८०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : abhiyan.weekly@yahoo.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार